

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SPORTMENLİK
DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ
(DÜZCE İLİ ÖRNEĞİ)**

Esra YILMAZ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Prof. Dr. Hakkı ÇOKNAZ

DÜZCE-2019

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SPORTMENLİK
DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ
(DÜZCE İLİ ÖRNEĞİ)**

Esra YILMAZ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Prof. Dr. Hakkı ÇOKNAZ

DÜZCE-2019

Form:6

KABUL VE ONAY

Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Lisans Programı Çerçevesinde yürütülmüş olan "Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi (Düzce İli Örneği)" adlı çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tarih: 03/10/2019

TEZ SINAV JÜRİSİ

Doç. Dr. Ufuk/Alpaya
Marmara Üniversitesi
Başkan

Prof. Dr. Hakkı ÇOKNAZ
Düzce Üniversitesi
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Levent GÖRÜN
Düzce Üniversitesi
Üye

Yukarıdaki Tez, Yönetim Kurulunun 24/10 /2019 tarih ve 2019/368 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Adnan ÖZÇETİN
Sağlık Bilimleri Enstitü Müdürü

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

03/10/2019

Esra YILMAZ

TEŞEKKÜR

Tez yazma süreci boyunca, yardım ve desteğini esirgemeyen ve bana rehberlik yapan değerli danışmanım Prof. Dr. Hakkı ÇOKNAZ' a teŐekkürlerimi sunarım.

Tez üzerinde düşünce ve önerilerini benimle paylaşan, beni motive eden, ihtiyaç duyduğumda teknik destekte bulunan lisans arkadaşlarım, dostlarım Emre AKSOY ve Okan CEVİZLİ' ye teşekkür ederim.

Araştırmaya katılan sevgili öğrencilere ve uygulama yaptığım okulların değerli beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ve adını sayamadığım, sevgisini ve bilgisini benimle paylaşan herkese teŐekkürlerimle...

Esra YILMAZ
DÜZCE/2019

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	Error! Bookmark not defined.I
İÇİNDEKİLER	II
KISALTMALAR	IV
TABLolar LİSTESİ	V
ÖZET	VI
ABSTRACT.....	VII
1. GİRİŞ ve AMAÇ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	3
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi	4
1.3.1. Alt Problemler	4
1.4. Sayılıtlar	5
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Tanımlar	5
2. LİTERATÜR TARAMA	7
3. GENEL BİLGİLER	15
3.1. Eğitim	15
3.1.1. Eğitimin Önemi ve Amacı.....	17
3.2. Beden Eğitimi	17
3.2.1. Beden Eğitiminin Yararları	20
3.2.2. Beden Eğitiminin Amacı	21
3.2.3. Beden Eğitiminin Önemi	23
3.3. Spor.....	24
3.4. Sportmenlik (Fair-play)	25
3.4.1. Sportmenlik (Fair-play) Davranışı ve Beden Eğitimi ve Spor Dersi.....	29
3.5. Davranış.....	33
3.5.1. Davranışların Gruplanma Biçimi.....	33
3.5.2. Davranışı Etkileyen Faktörler.....	35
3.5.3. Sınıf İçi İstenmeyen Davranışa Sebep Olan Faktörler	35

4. MATERYAL ve METOT	41
4.1. Evren ve Örneklem.....	41
4.2. Veri Toplama Araçları.....	41
4.2.1. Kişisel Bilgi Formu	41
4.2.2. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Ölçeği (BEDSDÖ)	41
4.3. Araştırmanın Modeli	41
4.4. Verilerin Toplanması.....	42
4.5. Verilerin Analizi	42
5. BULGULAR	43
6. TARTIŞMA	49
7. SONUÇLAR ve ÖNERİLER	55
8. KAYNAKLAR	57
EKLER	65
Ek-1. Kişisel Bilgi Formu.....	66
Ek-2. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği	66
Ek-3. Araştırma İzni	67
Ek-4. Düzce Valilik Oluru ve Ekleri	71
ÖZGEÇMİŞ	74

KISALTMALAR

BEDSDÖ	: Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği
EFPM	: Avrupa Fair Play Birliği
F	: Önem Düzeyi
GT	: Genel Toplam
n	: Kişi Sayısı
p	: P değeri / Anlamlılık Düzeyi
ss	: Standart Sapma
t	: T Testi
UDS	: Uygun Davranışlar Sergileme
UDK	: Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma
yy	: Yüzyıl
$\bar{x}$	: Ortalama

TABLolar LİSTESİ

Tablo		Sayfa
Tablo 1.	Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonucu	43
Tablo 2.	Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeğine Verilen Cevapların Sınıf Düzeylerine Göre Uygun Davranış Sergileme, Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma, Toplamın Betimsel ve Anova Sonuçları	44
Tablo 3.	Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Lisanslı Spor Yapma Durumuna Göre t-Testi Sonucu	45
Tablo 4.	Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeğine Verilen Cevapların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Uygun Davranış Sergileme, Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma, Toplamın Betimsel ve Anova Sonuçları	46
Tablo 5.	Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeğine Verilen Cevapların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Uygun Davranış Sergileme, Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma, Toplamın Betimsel ve Anova Sonuçları	47
Tablo 6.	Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeğine Verilen Cevapların Kardeş Sayılarına Göre Uygun Davranış Sergileme, Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma Alt Boyutu ve Toplamın Betimsel ve Anova Sonuçları	48

ÖZET

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SPORTMENLİK DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ (DÜZCE İLİ ÖRNEĞİ)

Esra YILMAZ

Yüksek Lisans Tezi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Tez Danışmanı Prof. Dr. Hakkı ÇOKNAZ

Ekim 2019,74 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışlarının incelenmesidir. Araştırmanın evreni, 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında Düzce ilindeki 9 ortaokulda eğitim-öğretim gören toplam 5826 öğrenci, örneklem grubunu ise rastgele yöntemle seçilmiş 5. sınıf, 6. sınıf, 7. sınıf ve 8. sınıfta öğrenim gören toplam 1700 gönüllü öğrenci oluşturmuştur.

Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu ve Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ) yer almıştır. Araştırmada, iki grubun karşılaştırılmasında Independent-Samples t-Test, grupların ikiden fazla olması durumunda Oneway Anova kullanılmış, gruplar arasında istatistiksel farka bakmak için Post Hoc testlerinden LSD analizi uygulanmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ alınmıştır.

Bu çalışmada cinsiyet değişkenine göre BEDSDÖ GT puanlarında ($p < 0,001$) ve UDK alt boyutunda ($p < 0,001$) kadınların lehine istatistiksel fark bulunmuştur. Sınıf düzeyine göre BEDSDÖ GT puanlarında 5. ve 6. sınıflarda, 5.sınıfların lehine; 5. ve 7. sınıflar arasında 5.sınıfların lehine; 5. ve 8. sınıflar arasında 5.sınıfların lehine istatistiksel fark bulunmuştur ($p < 0,001$). UDS alt boyutu puanlarına göre 5. ve 7. sınıflarda 5.sınıfların lehine; 5. ve 8. sınıflarda 5. sınıfların lehine; 6.ve 7.sınıflar arasında 6. sınıfın lehine istatistiksel fark bulunmuştur ($p < 0,01$). UDK alt boyutu puanlarına göre ise 5. ve 6. sınıflar arasında 5. sınıflar lehine; 5. ve 7. sınıflar arasında 5. sınıfların lehine; 5. ve 8. sınıflar arasında 5. sınıf lehine anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,001$). Sporcuların lisanlı spor yapma durumlarına göre UDS ($p < 0,05$) ve UDK alt boyutunda lisanslı olarak spor yapanların lehine istatistiksel fark bulunmuştur ($p < 0,001$). Kardeş sayısına göre UDS alt boyutunda kardeşi olmayan ve iki kardeşi olanlar arasında kardeşi olmayanların lehine; bir kardeşi olan ve iki kardeşi olanlar arasında bir kardeşi olanların lehine istatistiksel fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Anne, baba eğitim durumlarına göre ise istatistiksel herhangi bir farka rastlanmamıştır ($p > 0,05$).

Öğrencilerin sportmenlik davranışını cinsiyet, sınıf düzeyi, lisanslı spor yapma durumları ve kardeş sayılarının etkilediği söylenebilir.

Anahtar sözcükler: Sportmenlik, Sportmenlik Davranışı, Fair-Play, Beden Eğitimi Dersi

ABSTRACT

INVESTIGATION OF PHYSICAL EDUCATION COURSE SPORTSMEN BEHAVIOR OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS (DÜZCE CITY EXAMPLE)

Esra YILMAZ

Thesis Of Master, Physical Education And Sports Department

Thesis Advisor, Professor Doctor Hakkı ÇOKNAZ

October 2019,74 Page

The purpose of this study is to examine the sportsmanship behavior of middle school students. The population of the study consisted of 5826 students in 9 secondary schools in Düzce in the 2017-2018 academic year, and the sample group consisted of 1700 volunteer students in 5th grade, 6th grade, 7th grade and 8th grade randomly selected.

Personal data form and Physical Education Course sportsmanship behavior scale (BESDÖ) is included as a data collection tool. In the present study, the Independent-samples t-test was used to compare the two groups and the one-way ANOVA was used to compare the two groups and the LSD analysis was applied to the POCT Hock tests to look at the statistical difference between the groups. $P < 0.05$ was used in the evaluation of the data.

In this study, there was a statistically significant difference between the female gender and the female gender subscale ($p < 0.001$). According to the level of Grade 5 in the GT BESDÖ points and 6. in grades 5. in favor of classes; 5. and 7. between 5 classes.in favor of classes; 5. and 8. between 5.classes statistical difference was found in favor of the classes ($p < 0.001$). UDS sub-size scores according to 5. and 7. Grades 5.in favor of classes; 5. and 8. grades 5. in favor of the classes; 6.and 7.between 6 classes. statistical difference was found in favor of the class ($p < 0.01$). The UDK subscale is based on the scores 5. and 6. between 5.classes in favor of classes; 5. and 7. between 5 classes. in favor of classes; 5. and 8. between 5.classes there was a significant difference in favor of the class ($p < 0.001$). Statistical difference was found in favor of licensed athletes in UDS ($p < 0.05$) and UD subscales ($p < 0.001$) according to the athletes ' athletic status ($p < 0.001$). According to the number of brothers UDS sub-size and two brothers among those who do not have siblings in favor of those who do not; there was a statistically significant difference between those with one sibling and those with two sibling ($p < 0.05$). Mom, dad, any statistical difference according to their educational status was found ($p > 0.05$).

It can be said that gender, class level, licensed sports, and sister number affects the behavior of sportsmanship

Keywords: Sportsmanship, Sportism Behavior, Fair-Play, Physical Education Course

1. GİRİŞ ve AMAÇ

Eğitim, öğretimin bütünleyicisi ve ayrılmayan bir kesiti olan Beden Eğitimi ve Spor, canlılığın tamamlayıcı unsuruna bağlı olarak, kişiliğin eğitilmesidir. Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin gelişimine bakılarak öğrencilerin bireyin sosyal çevre açısından sıhatli, sevinçli, iyi huylu ve istikrarlı bir karakter yapısına sahip, olumlu, verimli, milli kültürel inançlarını ve demokrasinin oluşması için gereken özellikleri kazanan kişiler gibi yetişmeleri açısından önem teşkil eden araçlardır. ¹ İnsanın düşünsel ve psikolojik öğelerle bütünlüğünü oluşturan bedenini belirli hedefler için eğitime düşüncesi, dünya üzerindeki insanlığın varlığı kadar eskidir. ² Eğitim sadece insanları zihinsel değil benzer dönemde bedeni yönden de geliştirmeyi ana prensiplerinden biri olarak sayılmaktadır. Ruhsal ve bedensel yönden sağlam olan kişiler toplumun gelişmesinde etkili rol almaktadırlar. ³

Beden Eğitimi ve Spor, ferdin bedensel, fikirselsel ya da ruhsal hayata hazırlamak, gündelik hayata ya da çalışma hayatının şartlarına hazırlayarak, yapılan sistemli ve planlı çalışmaları kapsamaktadır.¹ Eğitimin bir aracı olan spor günümüzde spor, toplumda bulunan her kesimi tarafından işlev görmektedir. Spordan daha çok verim kazanabilmek için ilk dönemlerden günümüze kadar gelmiş bulunan felsefi ilke, spor ahlakı ve prensiplerine sınırlı kalmakla olabilir. ⁴

Spor; hoşgörü, barış, disiplin, denklik, hak, erdem, haz, mutluluk, hukuk, saygı ve sevgi gibi insan itibarına yakışan kelimeleri içinde bulundurarak; hüznün, stres keder, gibi yine insani özellik taşıyan kelimeleri de içine alan bir faaliyet olarak, insanın tüm varlığını tesir eden bir kavram olma özelliğini hala sürdürmektedir. ⁴

Spesifik olarak spor, insan hayatına farklı usullerden girerek, kişileri dolaylı ya da doğrudan olarak kendisine tabi tutan ve daima insanların ilgisini diri tutmayı başaran toplumsal bir olgudur. ⁵

Beden eğitimi ve spor, tarihin tüm basamaklarında eğitimin en önemli noktasıdır. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri insanın bütünselliğini geliştirme ve savunması bakımından eğitimin kıymetli aracıdır. ⁶

Beden Eğitimi ve Spor etkinlikleri doğrultusunda eğitim alan çok sayıdaki öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, psikomotor ilerlemeleri gerçekleştirilip, verimli ya da donanımlı bir halk için kişilerin eğitime tabi tutulmaları bu günün eğitim sisteminin ayrılmaz unsurlarından bir tanesidir. ⁷

İnsanoğlunun eğitiminin, oyunla ortaya çıktığı düşünüldüğünde spora yönelme, yönlendirilme bireyin sağlıklı bir hayat devam ettirebilmesi için önem göstermektedir. Eğitim hedefli beden eğitimi hareketlerini anaokullarında beden eğitimi, ilköğretim okullarında beden eğitimi ve liselerde beden eğitimi biçiminde bölümlere ayrılabilir. Beden eğitimi ve sporun tanımlamaları genel olarak yurt dışı ve yurt içindeki çalışmalarla benzerlik göstermektedir. ¹¹ Toplumsal hayatın içinde olanlar üretken ve yaratıcı kişilerin özellikleri incelendiğinde fiziksel aktivite ve yaşam seviyelerinin fazlalığı, sistemli ve sağlıklı spor yapma huyları olan kişilerin olduğu görülmüştür. ⁸

Toplumunu oluşturan kişilerin, iyi alışkanlıklar edinmeleri ve toplumların sağlıklı ilişkilerinin olması ve iyi alışkanlıklar edinmiş olmaları çocukluk döneminde yapılan sportif etkinliklerin çokça önemi bulunmaktadır. ⁹

Beden eğitimi ve sporun yararlarına bakıldığında, fiziksel ve sağlıklı olarak daha etkin olan öğrencilerin akademik olarak daha başarılı ve motivasyon seviyeleri daha fazla olduğu görülmektedir. Bundan dolayı ergenlik dönemindeki çocukların uyguladıkları fiziksel aktiviteler onların sosyal ve duygusal gelişimlerini olumlu yönde yükseltmektedir. ¹⁰

Beden eğitimi ve sporun bireyde korku, öfke gibi duygularının normal gelişimine olanak sağlayan bir gücü vardır. Gündelik hayatında kişiyi isteksiz ve yorgun hale düşüren, bedensel ve ruhsal hayatını etkileyen nedenler spor yardımıyla giderilir. Beden eğitimi ve spor, karakteri biçimlendirir, kişisel disiplini geliştirir, işbirliğini öğretir mücadele etmeyi öğretir, cesareti artırır. Aynı zamanda saldırganlık dürtülerini sosyal kurallara elverişli olarak ve doğal yolla boşaltmayı sağlayarak, hoşgörüyü iyimserliği artırır. ¹¹ Bunların sayesinde spor yapan bireylerin fair-play davranışları olumlu yönde etkilenir.

Fair-play çalışmaları, etik donanımlara sahip bir dinç nesil yetiştirilmesine yönelik olarak, ilk ve orta öğretim çağına gelen genç ve çocukların beden eğitimi derslerinden başlatılması, gelecekte sporcu, seyirci, spor adamı, antrenör, yazar ve hakemlerin bu kitleler arasından çıkması açısından önem taşımaktadır. ¹² Bu çalışmalar beden eğitiminde uygulanan fair-play sportmenlik davranışı olarak adlandırılabilir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmayla “Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarına etki eden faktörleri ortaya koymak” amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

En sade ifadesiyle dürüst ve adil oyunu vurgulayan Fair-play davranışı sağlıklı toplumu oluşturan sağlıklı ve ahlaki bireylerden beklenmektedir. 20. yüzyıl (yy) süresince, spordan ticari ve siyasi umutların artması, ikinci plana ahlaki beklentilerin itilerek amatör ruhun profesyonel olma karşısında değer kaybetmesine sebep olmuştur. Sporda erdemsiz davranışlardaki artış, Fair-play anlayışının kazandırılmasının öncelikli olarak sistemli ve uzun vadeli bir eğitim sürecini zorunlu kıldığını ortaya koymuştur. Bunun sonucunda Fair-play kültürünün oluşturulmasına ilişkin çalışmalarda, hareket noktasının ilköğretim ve orta öğretim öğrencilerinden oluşturulma düşüncesi ağırlık kazanmaya başlamıştır. ¹³ Bu doğrultuda spor, sportmenlik kavramı ve belirlenen kurallar çerçevesi içinde en iyi şekilde mücadele ederek rakibini yenmeye çalışmaktır. Yoksa galip gelmek adına her türlü yolu hak olarak düşünmek sportmenlik kavramıyla uyumsuzdur. ¹⁴ Sportmenlik spor kurumlarının yanı sıra, okullarda yapılan uygulamalarda ve rekreasyonel faaliyetlerle ilişkili programların uygulanması ve eğitici kaynaklar sistemiyle de kazandırılabilir. ¹⁵ Beden eğitimi dersleri ile okullarda gerçekleşmekte olan spor etkinlikleri geç ve çocuklarda kural bilinci oluşturma, işbirliği ve dayanışma duygusunu geliştirme, , paylaşımda bulunma, adaletli olma, hoşgörülü olma ve yardım sever olma gibi insani değerlerin içselleştirilmesinde önemli bir rolü bulunmaktadır. ¹⁶

Okul sporlarının insani ve ahlaki tüm hedefleri, genç ve çocuklarda zihinsel, toplumsal ve bedensel sağlık bilincinin uyandırılarak, çocuk ve gençlere belirtilen değerlere sahip olunması olarak söylenebilir. Fair-play çalışmaları, etik donanımlara sahip bir dinç nesil yetiştirilmesine yönelik olarak, ilk ve orta öğretim çağına gelen genç ve çocukların

beden eğitimi derslerinden başlatılması, gelecekte sporcu, seyirci, spor adamı, antrenör, yazar ve hakemlerin bu kitleler arasından çıkması açısından önem taşımaktadır. ¹²

Bu çerçevede, çalışmadan elde edilen verilerin ve getirilecek önerilerin ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor platformundaki sportmenlik davranışlarının yönlendirici olacağı, ilgili alanda yapılacak çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışı sergilemeye teşvik eden uyarıcıları öğrencilerin cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, lisanslı olarak spor yapmaları, anne eğitim düzeyleri, baba eğitim düzeyleri, kardeş sayılarıyla algılamalarıyla ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bunun sonucunda gerekli tedbirler alınarak, beden eğitimi ve spor dersi müfredatına, beden eğitimi öğretmenlerine düşen sorumlukların tekrar değerlendirilmesi sağlanabilir.

Yapılan bu araştırmayla ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışlarının incelenmesiyle bu seviyedeki öğrencilerde fair-play anlayışının ne kadar yaygın olduğunun ortaya koyulması amaçlanmıştır. Ayrıca beden eğitimi derslerinde fair-play davranışlarının aşılmasının ve sporun içindeki kişiler üzerine etkisinin önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Alanda yapılan çalışmaların yetersizliği nedeniyle bu çalışmanın alana katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi sportmenlik davranışlarının farkındalığı artırmak ve daha önce yapılmış olan araştırma sonuçlarının bilinmesi açısından önem arz etmektedir.

1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi

“Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranış düzeylerini bazı faktörler nasıl etkilemektedir?” sorusu bu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

1.3.1. Alt Problemler

Ortaokul öğrencilerinin;

1. Cinsiyetlerine göre beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarında fark var mıdır?
2. Sınıf düzeylerine göre beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarında fark var mıdır?
3. Lisanslı spor yapma durumlarına göre beden eğitimi dersi sportmenlik

davranışlarında fark var mıdır?

4. Anne eğitim düzeyine göre beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarında fark var mıdır?

5. Baba eğitim düzeyine göre beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarında fark var mıdır?

6. Kardeş sayısına göre beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarında fark var mıdır?

1.4. Sayıtlar

1. Ölçekteki maddeler katılımcılar aracılığıyla samimiyetle doğru olarak cevaplandırıldığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Düzce ilinde 2017-2018 eğitim-öğretim bahar döneminde 9 adet ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 1700 öğrenci ile sınırlandırılmıştır.

2. Örneklem dahil edilen okullar devlet okulları ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Eğitim

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik yönde değişiklikler oluşturma sürecidir. ¹⁷

Beden Eğitimi

Beden Eğitimi, organizmanın bütünlüğü ilkesine dayalı tüm kişiliğin gelişmesidir. Genel eğitimi tamamlayıp eğitimin ayrılmayan bir parçası halindedir. Güçlü, mutlu ve sağlıklı olma dengeli kişilik, kültürleşme ve toplumsallaşma vatandaşlık eğitimidir. ¹⁸

Spor

Spor; takım ya da bireysel olarak, belirlenen yer, kural, alan ve zamanda; seriler halinde gerçekleştirilen, bir hedef doğrultusunda ve değişiklikleri gözlenebilen yapılan organize insan hareketleridir. ¹⁹

Sportmenlik (Fair-play)

Dürüst oyun olarak ifade edilmekle birlikte, sporcuların yarışmalar esnasında, zorlaşan koşullarda dahi kurallara tutarlı, bilinçli ve sabırlı olarak uymaları, fırsat eşitliğini bozmamak için haksız avantajları kabullenmemeleri, rakibin haksız dezavantajlarından yararlanmaya kalkmamaları, rakibi düşman değil, aksine oyunun gerçekleşmesini

sağlayan, eşdeğer haklara sahip partner ve birey olarak görmeleri ve değer verme çabalarını gösteren tutum ve davranışlardır. ²⁰

Davranış

Organizmanın her türlü etkinliğine “davranış” adı verilir. Organizmanın gözlenemeyen ya da gözlenebilen örtük ya da açık etkinliklerinin tümünü kapsar. ²¹

Ortaöğretim

Ortaöğretim kurumları, imam-hatip ortaokulu veya ortaokul üzerine öğrenim süresi dört yıl olan gündüzlü ve/veya yatılı olarak eğitim ve öğretim veren kurumlardır. ²²

2. LİTERATÜR TARAMA

Sportmenlik İle ilgili Yurtiçi ve Yurtdışı Yapılan Çalışmalar

Literatür tarandığında sportmenlik ile ilgili yurtiçi ve yurtdışında yapılan bazı çalışmalar şu şekildedir:

Sezen (2003) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında, profesyonel ve amatör futbolcuların fair-play anlayışları incelenmiştir. Araştırmaya, 122 amatör futbolcu ve 100 profesyonel futbolcu katılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, takım menfaatinin olduğu zaman futbolcularda, profesyonel futbol oynayanlar, amatör futbol oynayanlara göre fair-play'e daha az önem vermektedir. Futbolcuların yanıltıcı, aldatıcı davranışlara yönelik görüşlerine ilişkin bulgularda, profesyonel ve amatör sporcularda birbirine yakın değerler çıkmıştır. Futbolcuların fair-play anlayışlarına bakıldığında, amatör futbolcuların fair-play kurallarına daha fazla riayet ettikleri buna karşın profesyonel futbolcularda bu oranın daha düşük çıktığı görülmüştür. ²³

Efe (2006) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında, voleybol ve futbol branşların da okullar arası yarışmalara katılan ilköğretimde okuyan öğrencilerin, sporda fair-play öğelerine uyma seviyeleri ve sporda centilmenliği öğrenme kaynakları belirlenmiştir. Karşılaşma öncesinde fair-play davranışlarını sergileme sıklıkları, erkek öğrencilerin kız öğrencilere, II. kademe öğrencilerinin I. kademe öğrencilerine göre daha iyi olduğu görülmüştür. ²⁴

Gürpınar (2009) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında, futbol ve basketbol hakemlerinin rastladığı sportmence olmayan davranışların belirlenmesi ve çeşitli değişkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, basketbol ve futbol hakemlerinin sportmenlik dışı davranışlar anketinden aldıkları puanların hakemlerin; yaşı, cinsiyeti, ve hakemlik yaptığı branşta lisanslı olarak sporculuk yapıp yapmadıkların davranışı yapan gruba göre, davranışın yapıldığı gruba göre ve yapılan davranışın türüne göre farklılaştığı tespit edilmiştir. ²⁵

Akandere ve ark. (2009) yaptıkları çalışmada, ortaöğretim okullarındaki beden eğitimi ve spor derslerinin ahlaki gelişime etkisi incelenmiştir. 2005-2006 öğretim yılında 65 spor yapan erkek, 65 kadın öğrenci ve 70 spor yapmayan öğrenciyle toplam 200 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; spor yapanlar yapmayanlara göre daha fazla ahlaki yargı seviyesindedir. ²⁶

Topan (2011) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında, okullar arası futbol müsabakalarına katılan öğrencilerin cinsiyet ve kulüp deneyimleri ile Fair-play anlayışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya bakarak, Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği alt boyutlarına ait davranışlar incelendiğinde ve Kurallara Yönetime Saygı ve Sosyal Normlara Uyum davranışlarını sergilemede bayan öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Alt boyutlar kulüp deneyimine göre incelendiğinde, Kurallara ve Yönetime Saygı, Rakibe Saygı ve Sosyal Normlara Uyum alt boyutlarıyla kulüp deneyimi arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Sporda Sorumluluklara Bağlılık alt boyutunda ise kulüp deneyimi olan öğrencilerin kulüp deneyimi olmayan öğrencilere göre bu davranışların kendilerini daha fazla ifade ettiğini belirtmişlerdir.²⁷

Koç (2013) yaptığı çalışmada sınıf seviyesi arttıkça sportmenlik davranışının azaldığı ve kızlarda sportmenlik davranışının erkeklerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.²⁸

Gürpınar ve arkadaşlarının (2013) yaptıkları çalışmada, futbolcuların ve basketbolcuların sportmenlikleri farklı değişkenlerle incelenmiştir. Lisanslı spor yapan 151 basketbolcu, 161 futbolcuyla toplam 312 sporcu katılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; Kurallar ve Yönetime Saygı, Rakibe Saygı alt boyutu ve Ölçek Toplam puanlarında 22 ve üstü sporcuların sportmenlik puanları 21 ve altı sporcularından anlamlı olarak farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Spor yapma yaşına ve cinsiyete göre anlamlı bir fark çıkmamıştır.²⁹

Şebin ve arkadaşlarının (2014) yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerinden aktif spor yapanların fair-play'e ait görüşleri belirlenmiştir. Araştırmada Basketbol, Atletizm, Voleybol, Hentbol, Halk oyunları, Puanlı Atletizm ve Kayak branşlarında spor yapan 291 kız, 393 erkek ve 7-28 yaşları arasında toplam 684 öğrenci olmak üzere 36 Özel, Vakıf ve Devlet üniversitesindeki sporcular üzerinde uygulanmıştır. Analiz sonuçlarında cinsiyete göre erkeklerin lehine sonuçlar bulunmuştur.³⁰

Saygılı ve diğerlerinin (2015) yaptığı çalışmada, 8. Sınıftaki öğrencilerin spor yapan ve yapmayanlara göre akademik başarıları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmaya spor yapmayan 153, spor yapan 61 öğrenci katılmıştır. Katılan öğrencilerin lisanslı olarak spor yapma ve cinsiyetlerine göre farklılıklar bulunmuştur. Lisanslı olarak spor yapan öğrencilerin spor yapmayanlara göre sorumluluk ve dışadönüklük özelliklerinin daha iyi olduğu belirlenmiştir.³¹

Hacıcaferoğlu ve diğerleri (2015) yaptıkları çalışmada, beden eğitimi derslerinin ortaokullardaki sportmenlik davranışlarına ilişkin katkısı incelenmiştir. 670 ortaokul ğrencisi üzerinde yapılan çalışmada cinsiyet değişkenine bağlı olarak öğrencilerin sportmenlik davranışları bakımından anlamlı bir fark bulamamıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin babanın eğitim düzeyi fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf düzeyinde ise farklılıklar bulunmuştur. Sınıf düzeyi değişkenine göre 7. ve 8. sınıflar arasında 8. sınıf ğrencilerinin daha sportmen düşündükleri bulunmuştur.³²

Türkmen ve diğerlerinin (2015) yaptığı çalışmada, ortaokullarda sportmenlik davranışını beden eğitimi ve spor dersleriyle geliştirmesi incelenmiştir. Bartın ilindeki ortaokullarda eğitim–ğretim gören 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden toplam 603 ğrenci üzerinde uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; cinsiyete göre kız öğrencilerin daha yüksek sportmenlik davranış düzeyine sahip oldukları ve kız öğrencilerin sportmen olmayan davranışlardan kaçındıkları belirlenmiştir. Sınıf düzeyi arttıkça sportmenliğin düştüğü fakat anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir.³³

Gümüş ve diğerleri (2016) tarafından yapılan çalışmada ortaokulda okuyan öğrencilerin fair-play'e ait görüşleri belirlenmiştir. Çalışmaya toplam 672 ortaokul ğrencisi katılmıştır. Çalışma sonucunda erkek öğrenciler kadın öğrencilere göre fair-play konusunda daha fazla kaba, takım çıkarları söz konusu olduğunda lisanslı öğrenciler diğer öğrencilere göre fair-play'i daha az önemsemektedir. Lisanslı ğrencilerin yine yanılıcı ve aldatıcı davranışları doğruladığı belirlenmiştir.³⁴

Koç ve Güllü (2016) yaptıkları çalışmada, negatif davranışlardan kaçınma, toplam sportmenlik ve saldırganlık değerlerinde kızların erkeklere göre daha az saldırgan ve daha sportmence davranışlar sergiledikleri belirlenmiştir.³⁵

Koç ve Tamer (2016) yaptıkları çalışmada, Erzincan İli devlet ortaokul ve liselerindeki kız ğrencilerinin bazı değişkenlerinin beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarına etkisi incelenmiştir. Çalışma sonucunda sınıf düzeyinin artmasıyla sportmenlik davranışlarının azaldığı görülmüştür. Bunun yanında okul takımı ve spor kulübünde oynamanın sportmenlik düzeyini etkilemediği fakat kız öğrenciler içerisinden okul ve spor kulübü dışında sportif faaliyet yapanların sportmenlik davranışlarının anlamlı düzeyde olumlu çıkması dikkat çekici bulunmuştur.³⁶

Bozdemir (2017) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında, basketbol oynayan farklı eğitim kademesindeki öğrencilerin spordaki fair-play ve empati becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu araştırmanın bulgularına göre, Basketbol oynayan öğrencilerin sınıf düzeyi, okul takımında oynadığı yıl, kulüp takımında oynadığı yıl fair-play davranışlarını gerçekleştirme düzeyi arasında anlamlı farklılık bulunurken; diğer değişkenlerin anne eğitim düzeyi fair-play davranışlarını gerçekleştirme düzeyinde farklılaşmaya neden olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Basketbol oynayan öğrencilerin sınıf düzeyine bakıldığında “karşılaşma esnası fair-play” boyutunda 5. sınıfta okuyan görmekte olan öğrencilerin, 9. Sınıfta, 10. sınıfta, 11. sınıfta ve 12. sınıfta okuyan gören öğrencilerden; “karşılaşma sonrası fair-play” boyutunda 6. sınıfta okuyan görmekte olan öğrencilerin, 9. sınıfta ve 10. sınıfta okuyan öğrencilerden; “genel olarak bir karşılaşmada fair-play” boyutunda 5. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin, 9. sınıfta, 10. sınıfta, 11. sınıfta ve 12. sınıfta öğrenim gören öğrencilerden, 6. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin, 10. sınıfta okuyan öğrencilerden, 7. sınıfta okuyan öğrencilerin, 10. sınıfta öğrenim gören öğrencilerden fair-play davranışlarını sergileme düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuştur. Analizler incelendiğinde 5. sınıfta ve 6. sınıfta okuyan öğrencilerin üst sınıfta okuyan öğrencilere göre, ortaokulda okuyan öğrencilerin lisede öğrenim gören öğrencilere göre fair-play davranışlarını sergileme düzeyleri daha yüksektir. Anne eğitim düzeyinde anlamlı düzeyde farklılık bulunamamıştır. Baba eğitim düzeyinde anlamlı düzeyde farklılık bulunamamıştır. “Karşılaşma esnası fair-play” boyutunda okul takımında 1 yıldır basketbol oynayan öğrencilerin, okul takımında 3 yıldır basketbol oynayan ve 5 yıl ve daha fazla yıldır basketbol oynayan öğrencilerden; “genel olarak bir karşılaşmada fair-play” boyutunda 1 yıldır basketbol oynayan öğrencilerin, okul takımında 5 yıl ve daha fazla yıldır basketbol oynayan öğrencilerden fair-play davranışlarını sergileme düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuştur.³⁷

Karafil ve diğerlerinin (2017) yaptığı çalışmada, spor yapmanın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisi incelenmiştir. Cinsiyete göre BEDSD ölçeğinden toplam puan ve UDK alt boyutunda erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha sportmen, lisanslı spor yapma değişkenine göre BEDSD ölçeğinden alınan puanlara göre toplam puan ve UDS alt boyutunda lisanslı spor yapanların lisanslı olarak spor yapmayanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.³⁸

Tekeli (2017) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi derslerinde sportmence davranışlar sergileme düzeyleri bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Sportmence davranışlar sergileme düzeyleri yaş gruplarına, annelerinin eğitim düzeylerine ve babalarının eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmiştir. Buna göre beden eğitimi derslerinde öğrencilerin sportmen davranışlar sergileme düzeylerinin sınıf düzeylerine, cinsiyetlerine ve lisanslı spor yapıp yapmadıklarına göre farklılaştığı belirlenmiştir. Uygun davranışlar sergileme ve toplam sportmenlik davranışı düzeylerindeki farklılık 9. sınıf, 11. sınıf ve 12. sınıfta eğitim gören katılımcıların davranış düzeylerinin 10. Sınıftaki öğrencilerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Uygunsuz davranışlardan kaçınma düzeylerindeki farklılık ise 9. sınıf ve 11. sınıfta eğitim gören katılımcıların uygunsuz davranışlardan kaçınma düzeyinin 10. sınıf ve 12. sınıfta eğitim gören katılımcıların uygunsuz davranışlardan kaçınma düzeyinden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Uygunsuz davranışlardan kaçınma düzeyinde ve toplam sportmenlik davranış düzeyinde kadın katılımcılar daha yüksek ortalamaya sahiptir. Uygun davranışlar sergileme düzeyinde ve toplam sportmenlik davranış düzeyinde lisanslı olarak spor yapan katılımcılar daha yüksek ortalamaya sahiptir.³⁹

Koç (2017) yaptığı çalışmada, ortaokul öğrencilerinde beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarının, şiddet eğilimleri ve empati becerileri ile ilişkisi incelemiştir. 919 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin sportmenlik düzeylerinin, sınıf ilerledikçe anlamlı olarak azaldığını; kızların lehine anlamlı olarak arttığı bulunmuştur.⁴⁰

Koç (2017) yaptığı çalışmada, lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi sporcu davranışları ile sabır düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 702 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin sportmenlik düzeylerinin kadınlarda anlamlı olarak daha yüksek olduğunu gözlemlenmiştir. Ayrıca okul takımlarına katılanların genel olarak sportmenlik düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.⁴¹

Koç ve Karabudak (2017) yaptığı çalışmada, ortaokul öğrencilerinin sportmenlik düzeyleri ile din kültürü ve ahlak bilgisi dersi başarıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Erzincan il merkezindeki 609 öğrenci üzerinde yapılmıştır. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin 8. sınıf öğrencilerine göre sportmenlik davranışlarının anlamlı düzeyde iyi olduğu ortaya koyulmuştur. Cinsiyete göre bakıldığında zaman kız öğrencilerin sportmenlik

davranışlarının genel olarak erkek öğrencilere göre daha iyi olduğu sonucuna varılmıştır.⁴²

Koç ve Seçer (2017) yaptıkları çalışmada, üniversite öğrencilerinin saygı düzeyleri ile sportmenlik davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Öğrencilerin sportmenlik davranışlarının negatif davranışlardan kaçınma boyutunda ve saygı düzeylerinin kozmopolitan saygı boyutunda kadınlar lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerin sportmenlik davranışlarının sınıf düzeylerine göre negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik puanlarında 1 ve 4. sınıflar lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca üniversite takımlarında oynama, aktif spor yapmalarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığını bulmuşlardır.⁴³

Çalayır ve diğerlerinin (2017) yaptığı çalışmada, beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının hokey sporuyla uğraşan sporcuların milli sporcu olma durumlarına, illerine ve cinsiyetlerine göre sportmenlik davranışlarında farklılaşma olup olmadığı belirlenmiştir. Araştırmada 146 kadın sporcu, 131 erkek sporcu olmak üzere toplam 277 kişiden oluşmaktadır. Çalışma sonucunda hokey sporuyla uğraşan sporcuların cinsiyetlerine göre toplam puanlarında ve UDK alt boyutunda kadınların lehine istatistiksel olarak farklılık bulunmuştur.⁴⁴

Başaran ve diğerlerinin (2017) yaptıkları çalışmada, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda okuyan öğrencilerin fair-play düzeyleri belirlenmiştir. 2015-2016 yılında Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören 400 kadın, 291 erkekten oluşan toplam 691 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, aktif spor yapma ile spordaki sorumluluklara bağlılık ve kurallara ve yönetime saygı boyutlarında aktif spor yapmayanların lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.⁴⁵

Teke (2018) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında, sporcuların kişilik faktörlerinin fair-play davranışlarını nasıl etkilediği incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, kadınlar erkeklere göre, yaşı küçük olanlar yaşları büyük olanlara oranla daha çok fair-play davranışına sahip olduğu belirlenmiştir.⁴⁶

Ekinci (2018) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında, ortaokul öğrencilerin sportmenlik davranışları ile başarı algıları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin sportmenlik davranışları ve başarı algılarında cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine ve kulüp sporcusu olup olmama durumuna göre anlamlı derecede farklılık

bulunurken anne ve baba eğitim düzeyi, okul sporlarında görev alma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Kızların pozitif davranış sergileme, negatif davranıştan kaçınma ve toplam sportmenlik değerlerinin erkeklerden anlamlı derecede yüksek olduğunu göstermektedir. Yapılan analiz sonucunda 5. ve 6. sınıfların pozitif davranış sergileme, negatif davranıştan kaçınma ve toplam sportmenlik değerlerinin 8. sınıflardan ayrıca 6. sınıfların negatif davranıştan kaçınma ve toplam sportmenlik değerlerinin 7. sınıflardan anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda kulüp sporcusu olanların pozitif davranış sergileme değerlerinin diğerlerinden anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. ⁴⁷

Sportmenlik İle İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Sportmenlik evrensel bir kavramdır ve toplumun genelinde karşılık bulan ahlaki davranışlarla kendini gösterir. Sportmenlik ve fair-play konusunda literatür incelendiğinde yurtdışında birçok çalışmaya rastlanılmıştır. Bunlar şu şekildedir:

Sharpe ve diğerlerinin (1995) yaptıkları çalışmada, bir topluluk rekreasyon basketbol liginde yetişkin davranışları ile genç (üçüncü ila altıncı sınıf) atlet davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Gözlem teknikleri kullanılarak 142 basketbol maçında olumlu ve olumsuz sportmenlik davranışlarına ilişkin veriler toplandı. Sonuçlar, olumlu seyirci ve antrenör davranışlarının, olumlu oyuncu davranışlarının önemli belirleyici olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde, olumsuz seyirci davranışları antrenör davranışlarını olumsuz oyuncu davranışlarını göstermiştir. ⁴⁸

Miller ve diğerleri (2004) rekabetçi genç erkek ve kadın futbolcuların algıladıkları motivasyonel iklimin sportmenlik davranışları üzerine etkisini araştırmıştır. Katılımcılar uluslararası bir futbol turnuvasında yarışan Norveçli 512 erkek ve Norveçli 202 kadın genç futbolcular (12-14 yaş) olmuştur. Araştırma sonuçlarına göre erkek ve kadın sporcuların algıladıkları motivasyon ikliminin sportmenlik davranışları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. ⁴⁹

Tsai ve Fung (2005) genç sporcuların (basketbol, voleybol) sportmenlik davranışlarını incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre erkek sporcuların kadın sporculara oranla daha az sportmenlik davranışı sergilediği bulunmuştur. Bununla birlikte sporcuların yaşı arttıkça sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin düştüğü ortaya koyulmuştur. ⁵⁰

Proios (2011), eğitim seviyesi ve cinsiyetin beden eğitimi ortamındaki davranışları üzerindeki olası etkisini ve spor faaliyetlerindeki sportmenlik dışı davranışlarla ilişkisini

incelemiştir. Beden eğitimi ve spor dersine katılan 724 öğrenci ile yapılan çalışmada, erkek ve kız çocukları ile ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik beden eğitimi ortamlarında algılanan davranışlarda önemli farklılıklar olduğu ortaya koyulmuştur. ⁵¹

Literatür incelendiğinde ve yukarıda incelenen çalışmalar ışığında sportmenlik kavramının sporun her alanında etkili olduğu ve toplum için çok fazla önem arz ettiği anlaşılmaktadır.

3. GENEL BİLGİLER

3.1. Eğitim

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişimler oluşturma sürecidir. ¹⁶ Bu istendik süreç sonunda kişinin devamlı olarak değişmesi, yetersiz düzeyden daha yeterli düzeye gelmesi sağlanmaktadır. Bu değişimler birbiri üzerine biriken ve birbiri ardına sıralanan öğretme ve öğrenmeler sonucu gerçekleşir. ⁵²

Eğitimin en genel anlamı insanları belirlenen hedeflere göre yetiştirme sürecidir. İnsanların kişiliği bu süreçten geçtikten sonra farklılaşır. Eğitim sürecindeki farklılaşma elde edinilen bilgi, tutum, değerler ve beceri yöntemiyle gerçekleşmektedir. Günümüzdeki eğitim sürecinin en önemli kısmını okullar oluşturmaktadır. Okullarda sadece eğitim yapılmaz. Günlük hayatımızda eğitim- okul birlikteliği, eğitim denildiğinde okulu hatırlatır. Oysaki genç ve yetişkinleri okulun dışarısında da mesleğe hazır hale getirmek ve onların hayatla uyumunu basitleştirmek için kısa süreli eğitim veren yerlerde bulunmaktadır. Ayrıca eğitim camide, ailede, asker ocağında, iş yerinde ve insanların buldukları çeşitli ekipler içinde yer almaktadır. Temel anlamıyla eğitim toplumdaki "kültürleme" sürecinin bir parçası halindedir. ⁵³

Eğitim, hayatımızdaki her şeyin temelini oluşturmaktadır düşüncesinden tutumla, yalnız öğrencilere beden eğitimi derslerinde istenilen davranışların kazandırılması muhtemel olmadığından, eğitim programlarının; derslerin dışında faaliyetleri de içine alacak şekilde hazırlanması gerekir. Derslerin devamı şeklinde ders dışı faaliyetleri organize ederek uygulamak temel ilkeyi oluşturmaktadır. Bu faaliyetlere istekli olarak katılmakta olan öğrencileri istenilen biçimde eğitmek daha basit olacağından, program geliştirme uzmanlarının, öğretmen ve yöneticilerin bu imkanı zamanında ve doğruca değerlendirmeleri gerekmektedir. Fair-play kavramıyla alakalı verilecek olan okullardaki eğitimin, fair-play kavramını ortaya koyacak şekilde itinada bulunulması; hoşgörünün toplumda daha basit yerleştirilmesini, saygılı olma ve kurallara uymada en temel görevi görecektir. Günümüzde, ilk ve ortaöğretim kuruluşlarında tek hedef olarak idrak edilen ve işlenen "kazanma duygusu" öğretmeni, sporcu öğrenciyi ve yöneticiyi ahlakın dışındaki hareketlere yönlendirmektedir. "Rakibi sakatlar, onun başarısını

engeller ve kazanırım” şeklindeki fikir, sporun dışındaki hedeflere hizmet ederek bu yönde hareketler sergilemektedir. ⁴

İnsanoğlunun yeryüzünde bulunduğu andan itibaren eğitimde yeryüzünde vardır. Elbette eğitimin bu anlama ve seviyesine gelirken çokça değişimler yaşamıştır. Eğitimde ki bu değişimler bazen başka alanlardan etkilenerken bazen de başka alanlara etki ederek olmuştur. Bu döngü hala sürmektedir ve insanlar bu hayatta yaşadıkları sürece ve dünya var oldukça bir çeşit eğitim var olacaktır. ⁵⁴ Eğitim, bireyin kendi kendisine tanınmasına etki eden, yaratılışını müdafaa eden, kişiyi geleceğe hazırlayarak sosyal uyumu yakalayarak yaşamasına temel oluşturan çalışmaların tamamıdır. ⁵⁵ Eğitim; insan hareketlerini yaşantılarla değiştirebilen ve bireylerin ve toplumların hedefine alan kusursuz bir yaşam standartına ulaştırmada ve sahip olunan beceri, bilgi ve tutumları planlayarak sonraki kuşaklara aktaran bir süreçtir. ⁵⁶ Eğitim; geleceğe çok donanımlı, nitelikli, düşünebilen, tartışabilen, inançlı olan, çabuk ve doğru kararlar alan ve üretken kişiler yetiştirme sürecidir. ⁵⁷ Eğitim, insanın kişiliğini besleme süreci ve insan sermayesine yapılan yatırımdır. Toplum değerlerinin süzgeçten geçirilerek, ahlak ölçülerinin, bilgi ve beceri birikimlerinin yeni kuşaklara iletilmesi eğitim aracılığıyla gerçekleşmektedir. ⁵⁸

Davranıştaki farklılaşma belirli bir süre sonra gerçekleşir. Davranışı farklılaştırma belli bir anda olup bitmez, belli bir zaman gerektirir. Süreç: belirlenen bir amaca ulaşmak veya bir oluşumu gerçekleştirmek için birbirini seyreden vakaların ya da durumların izlediği yoldur. ⁵⁹

Eğitimle ilgili tanımlamaların ortak paydası, eğitimi kişileri hayata alıştıran sosyal bir süreç olarak belirtmeleridir. Bu tanımlamalar eğitimin temel özelliklerini yansıtır. Eğitimin informal ve formal boyutları dikkate alındığında değişik tanımlamaları yapmak mümkündür. Özetle eğitime toplumsal yaşamın şekillendirilmesinde önemli görevler düşmektedir. Bu tanımlamalara göre eğitimin üç özelliği vardır: Birincisi, bireyin hareketlerinin hedeflenen yönde farklılaşması gerektiği, ikincisi, bireyin davranışlarındaki değişikliklerinin kendi yaşantısıyla (çevre ile etkileşimi sonucu ve düzenlenen bilgi) gerçekleştiği, üçüncüsü eğitimin programlı ve planlı bir süreç olduğudur. ⁶⁰

3.1.1. Eğitimin Önemi ve Amacı

Eğitim; toplumu kuran, koruyan, geliştiren, denetleyen ve ona kimlik kazandıran role sahip olduğu doğruluğu daha iyi anlaşılıp giderek günlük hayatta bir etkileşim biçimi olmanın ötesinde, önem ve anlam sahip olmaya başlamıştır. Bu olay eğitime daha fazla ihtiyaç duyup, günümüzde yaşanan teknolojik ve hızlı bilimsel gelişmeler doğal olarak farklı alanları etkisi altında bırakarak, örgütsel yapıların ya da birçok kurum yeniden gözden geçirilmesi mecburiyetini meydana getirmektedir. Eğitim, insan haklarına siyasi iktidara ve demokratikleşmeye olumlu katkısı vardır. ⁶⁰

Eğitim; bağımsız bir milleti ve toplumu oluşturarak, moral seviyesi fazla, sağlıklı nesiller yetiştirerek, hem evrensel hem de bireysel bir kültüre sahip, zengin bir toplumu oluşturmayı hedefler. Eğitimin, toplumsal değişimlerden mesul olmasından dolayı, tüm gelişme ve yenileşme çalışmaları, toplumun tümünün ilgi alanına girmektedir. Bir toplumun mutluluk ve refahı; o toplumdaki insanların vasıflı ve devamlı eğitim görmeleri ve kazandıkları bilgi, beceri ile ekonomik olarak ileri seviyeye taşınmaya yapacakları katkıların tümüne bağlıdır. Bundan dolayı, sosyo-ekonomik gelişmelerin en büyük itici gücü ve verimlilik artışında en belirgin etken, toplumun eğitim seviyesidir.

⁶¹

3.2. Beden Eğitimi

Yaşadığımız yüzyılda spor ile eğitim kavramlarının iç içe olduğu bilinmektedir. ⁶² Eğitim bulunduğu tüm ortam ve yerlerde, insanları en aktif, en etkili canlı varlık pozisyonuna ulaştırmıştır. Eğitimin tetikleyici gücü; yapısal, duygusal ve sosyal davranışlardır. İnsanlar geldikleri mevkide, hakimiyetlerini oluştururken hareketlerini ve hareketliliklerini de doğal dengeye uydurmaktadırlar. Beden eğitiminin oluşumunda bu gelişim ana faktördür. Belirli amaçlar yönünde bilinçli, kontrollü ve sistemli bir şekilde organize olup yapısal hareketlerin eğitim bütünlüğü içinde olmasına “beden eğitimi” denir. ⁶³

Beden eğitimi, belirli kurallara göre gerçekleştirilen, genellikle bedensel (fiziksel) faaliyetlerden ortaya çıkan, kişinin zihinsel, sosyal, fiziksel ve motorsal gelişiminin desteklenmesini hedefleyen düzenli eğitim çalışmaları biçiminde adlandırılmaktadır. Öğrencilerin farklı gelişim alanlarının desteklenmesinde önemli bir konuma sahip olan beden eğitimi dersleri şuan ki eğitim sistemi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bu

sebeple dünyadaki birçok ülkede ders müfredatlarında beden eğitimi dersinin önemi büyüktür. ⁶⁴

Hareketli olmak insanların doğasında var olan bir durumdur. İnsanlığın başladığı dönemlerde insanlar sahip oldukları ilkel güdüler ile hareket etmeye çalışmışlar, hareketi genellikle varlığını koruma ve yaşamını sürdürme için yapmıştır. İnsanların sergiledikleri hareketler içinde buldukları doğa koşullarına göre şekillenmiştir. Örneğin; yaşanılan bölgenin coğrafi özellikleri, bölgede yaşayan yabani hayvanların durumu insanların sergiledikleri hareket türleri üzerinde önemli belirleyici olmuştur. ⁵⁵

Kültürel, toplumsal ve ekonomik kalkınmanın temel ögesi insan gücüdür. İnsanların gündelik hayatlarını sürdürebilmeleri, bedensel ve psikolojik ilerlemelerini kaydetmeleri için barınma, uyuma, beslenme gibi gereksinimleri yanında bedensel hareket halinde olmaları da gerekir. Spor etkinlikleri eğitici rolü ve vücut yapısını geliştirici özelliklerinin yanında, düşünce ve psikolojik olarak da önemli rol oynamaktadır. Başta genç kuşakların yaratıcı ve yapıcı olmalarında, milli dayanışma ve sosyal kaynaşmanın elde edilmesinde beden eğitimi ve sporun kültürel ve sosyal kalkınmada etkisi fazladır. ⁵³ Beden eğitimi bir öğrenme sürecidir ve spor, egzersiz, dans, oyun, macera aktiviteleri, doğa ve su aktivitelerine benzer bedensel faaliyetlerle alakalı davranışları, tutumları ve bilgiyi geliştirmeyi esas almaktadır. Beden eğitimi bilgilerin, davranışların ve ya becerilerin başkasından başkasına aktarılmasıdır. ⁶⁵

İnsanların, başta gençlerin ve çocukların psikolojik ve beden yapılarının eğitilip geliştirilmesine uyan ve önemli eğitim aracı olarak beden eğitimi ve spor etkinlikleri görülebilir. Sporun, başta genç kuşakların kaliteli, yapıcı, millî beraberlik ve birlik duygusunu taşıyan, yaratıcı ve davranışı yüksek bir şekilde yetiştirilmelerine ve böylelikle toplumsal, kültürel ve ekonomik gelişmeye destek olur. ⁶⁶

Alpaslan'a göre, beden eğitimi derslerinin ortaya çıkmasının temelinde insanların zihinsel gelişimlerinin yanında bedensel gelişimlerinin de geliştirilmesi zorunluluğu yatmaktadır. Günümüzde bilimsel ve teknolojik alandaki gelişmelere paralel olarak beden eğitimi derslerinin de önemi giderek artmış, bu kapsamda beden eğitimi dersleri insanların bilişsel, devinimsel ve duyuşsal özelliklerini geliştirmeyi amaçlayan bir olgu

haline gelmiştir. ⁶⁷

Beden eğitimi, kişinin sosyalleşmesi ve karakterin oturmasında önemli rol oynar. Özetle, beden eğitimi, bedensel becerileri geliştirmeye yönelik, bireyin beden ve ruh sağlığını korumaya, gerektiğinde bireysel özelliklere ve çevresel koşullarla farklılaşan, esnek kurallara sahip jimnastik, oyun, sporu içeren tüm çalışma ve araştırmaların tamamını içeren geniş tabanlı bir faaliyettir. ⁶⁸

Tamer ve Pulur beden eğitimini, bireylerin fiziksel hareketlere katılım gösterme koşuluyla hareketlerinde kasıtlı olarak beden eğitimin hedeflerine mutabık kalarak (sosyal, bedensel, zihinsel ve duygusal) farklılık ortaya çıkarma sürecidir. Beden eğitiminde eğitimin diğer branşlardan değişik olarak “hareket yoluyla öğrenme ve hareket öğrenme” temel alınmıştır. Diğer bir ifadeyle beden eğitimi, “Fiziksel hareket yoluyla insanın eğitilmesidir.” biçiminde ifade edilerek eğitimin tarifine uyan bir tanım yapılmıştır. Hareket etmeyi öğrenme, spor, suda yapılan etkinlikler, temel hareketler, dansa ve jimnastiğe kadar farklı bedensel faaliyetlerin öğrenilebilmesidir. Hareket yoluyla öğrenmek ise, beden eğitiminin gençlere ve çocuklara duygusal, zihinsel ve sosyal yoldan olumlu fayda sağlamayı temel almıştır. ⁵²

“Beden eğitimi ve spor” hareketliliğin tüm çeşidini ve tüm unsurlarını kapsamaktadır. İnsan vücudunun belirlenen hedefler yönünde eğitilmesi fikri, insanlığın dünyadaki varlığı kadar eski olduğu düşünülürse eğitimle alakalı yapılan genel açıklama, tanım ve kavramları beden eğitimi ve spor ile bağlantı kurarak tanımlar yapmak, ihtiyaç olarak önümüze çıkmış bulunur. ⁶⁹

Açak’ a göre beden eğitimi, insanları hem duygu hem fikir ve beden geliştiren, olgunlaştıran, yorgunluğu en az olup en çok yarar sağlamakta olan oyun, spor ve cimmastik, faaliyetlerini kapsamış olan bir ilimdir. Beden eğitimi jimnastik, spor ve oyun gibi eğitici olan bütün faaliyetlerin yardımlarıyla yapılmakta olan bir eğitimidir. İnsanların fikren, ruhen ve bedenlen ilerlemesini, dengeli bir biçimde organizmaya zarar vermeden gelişimini sağlayan, kişinin kendisine ve yaşamış olduğu topluma yararlı bir birey olarak geliştiren beden aktivitelerinin bilimsel olmasına beden eğitimi denir. ⁷⁰

Hill ise beden eğitimi dersinin faydalı olması için üç adımdan geçilmesi gerektiğini ve öğrencilere hayat tarzı kazandıracak olmasını, birinci adımda, öğrencilerin fiziksel aktivitelerini günlük yapmalarına izin verilmesi, ikinci adımda öğrencilerin hareketlerini geliştirme ve yaratmalarına olanak sağlanması, üçüncü adımda ise liderlik özelliklerine sahip olmanın gereğini öne çıkarmıştır. ⁷¹

Beden eğitimi ve spor dersi öğrencileri gelecekte spor yapmaya yönlendirmek, şevk uyandırarak ve sporu sevdirek spor yapma alışkanlığı kazandırmış olmak, öğrencilerin daha fazla beceri kazanmasını sağlama, asıl olan psikomotor becerilerin iletilmesi, yetenekli ve başarılı öğrencilere uygun olan spor branşlarında özel olarak yetiştirilerek, ülkedeki spora fayda sağlamak için ilkokul, lise ve ortaokulların müfredatındaki programlara ders olarak konulmuştur. ⁷²

Beden Eğitimi ve Spor' un farklılığı kuramsal olarak şu noktalarda oluşmuştur. Beden eğitiminde pedagojik eğitimin hedefi "rekor kırma veya olma " değil, karakterin oluşması ve bütünlükle bunların düzenli olması amacıyla eğitimin bir aracı olarak dinlenme ve çalışma şeklinde hayata dahil edilmesidir. Beden eğitimi elverdiği sürece yarışmalardan kaçınır ya da oyun-mücadele-ağır kas çalışmalarını en alt seviyeye indirerek azaltır. Çalışmanın değerini dengeler. ⁷³

3.2.1. Beden Eğitiminin Yararları

Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım çocukların motorsal becerilerin öğretimiyle yaşantı edinerek, hareket edilmesini sağlama, mücadele etme ve takdir edilmeyi diğer çocuklar ile oynama gereksinimlerini karşılamaktadır. Çocuklar, öğrenim gördükleri okullara diğer çevrelerden gelmektedirler. Bundan dolayı, öğrencilerin her biri değişik yeteneğe, ilgi ve gereksinimlere sahiptirler. Öğrencilerin mevcut becerilerinin en iyi şekilde geliştirilebilmesi için öğretmenlerin öğrenciler hakkında iyi bir bilgi sahibi olmaları oldukça önemlidir. ⁵⁵

Amerika Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliği beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin kişinin yaşamı üzerinde birçok yararı olduğunu vurgulamıştır. Buna göre beden eğitimi ve sporun temel faydaları aşağıdaki gibi dizilmiştir:

1. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım ile bireylerin bazı fiziksel hareketleri uygulama zorunlulukları ortaya çıkmaktadır. Böylece birey yeni hareket becerileri öğrenmeye başlamaktadır.
2. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri bireyde fiziksel sürekliliğin farkında olma bilincini geliştirmektedir.
3. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri belirli bir ihtisaslaşma (ustalık) gerektiren veya bir uzmanlaşma gerektirmeyen becerilerin gelişmesini sağlar.
4. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri bireyin hareket becerileri, dans ve oyunların yanında, sporla ilişkili temel hareket becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur.
5. Beden eğitimi derslerinde öğrenciler sağlığı geliştirmeyi öğrenirler ve fiziksel aktivitenin önemliliğini anlarlar.
6. Beden eğitimi derslerinde öğrenciler zararlı alışkanlıklardan uzak durmayı ve sağlıklı bir tüketici olmayı öğrenirler.
7. Beden eğitimi dersleri öğrencilerin dinlenme ve kendine güven becerilerinin gelişimine katkı sağlar.
8. Beden eğitimi dersleri öğrencilerin vücudun yapısal ve fonksiyonel özelliklerini öğrenmelerine katkıda bulunur.
9. Beden eğitimi derslerinde öğrenciler spor aktivitelerinin kurallarını öğrenirler, öğrendikleri kuralları uygulama becerilerini geliştirirler.
10. Beden eğitimi dersleri öğrencilerin kişilik yapılarının gelişimine katkıda bulunur.
11. Beden eğitimi dersleri sayesinde öğrenciler uygulanan hareketlerin temel niteliklerini ve estetik özelliklerini öğrenirler.⁷⁴

3.2.2. Beden Eğitiminin Amacı

Beden eğitiminin genel amacı, günlük yaşamımızın içinde beden eğitimi ve sporu vazgeçilemeyen bir ayrıntı durumuna gelmiştir. Beden eğitimi, diğer bir ifadeyle bireylere beden sağlıklarını koruma, bireyin fiziksel ve motorsal gelişimine katkı sağlamanın yanında, rekreasyon alışkanlığı kazandırmayı öngörmektedir.⁷⁵

Genel eğitim ile beden eğitimi ayrılmayan bir bütündür. Beden eğitiminin hedefleri genel eğitimin hedeflerine uygun ve bu hedeflerin gerçekleştirilmesine fayda sağlamaktadır. Beden eğitimi bireyin sadece psiko-motor gelişimine katkıda bulunmaz, aynı zamanda bilişsel ve duyuşsal gelişimine de katkı sağlar. Duyguların kontrol edilmesini sağlar. Oyun ve spor ortamlarındaki etkileşim duyguların hakimiyeti ve boşaltımı için uygun olanaklar sağlanmaktadır. ⁶⁵

Rakibe uyum, takım arkadaşlarına sosyal uyumun elde edilmesinde etkili olur. Beden eğitimi çocukların oyundaki hakkını ve serbest hareketinin okul hayatındaki yerlerini garantiye alır, psikolojik ve bedensel eğitimi sağlayarak sportif faaliyetlerden haz almasını muhtemel kılmaktadır. ⁶⁵

Günümüzde beden eğitimi ve spor, bedenen ve fikren sağlık kazandırmakta olan ve yetişen nesillerin alanı olan bir etkinlik olarak görülmektedir. Beden eğitimi ve spor; eğitim programlarının tamamlayıcı bir modülü olması dolayısıyla öğrencilerin fiziksel aktiviteler ile bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor alandaki ilerlemesine, toplumsal hayatın içerisine sporu yaşam stili hâline alması, okul dışında serbest zamanlarını sportif ve kültürel faaliyetlerle değerlendirilmesine fayda sağlar.

Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

1. Türkiye’de ve Dünyada sporun tarihi ilerlemesi hakkında bilgili olması,
2. Fiziksel etkinliklere katılımdaki yollarla bilgi, beceri ve hareketlerini geliştirmesi ve bu becerileri alışkanlıkları hâlini almış olmaları,
3. Türk spor tarihindeki başarılı olan sporcuların tanınması,
4. Sportif faaliyetler aracılığıyla spor kültürünün kazanılması, spora ait bilgi, becerileri ve kural uygulanabilmesi ve bu becerileri hayatında olumlu bir şekilde kullanması,
5. Özel eğitime ihtiyaç duyan ve engelli bireylerin sosyal, ruhsal ve bedensel olarak gelişmiş olmasında sportif faaliyetlerin önemini ve rolünü anlaması,
6. Millî bayram ve kurtuluş günlerinin önemini, anlamını kavraması ve kutlamalara gönüllü olarak katılması,
7. Atatürk’ün ve Türk düşünürlerinin beden eğitimi ve spor ile ilgili fikirlerini özümsemesi,

8. Spor bilinci gelişmiş sosyal bireylerin spor organizasyonlarına katılım yoluyla yetişmesi,
9. Düzenli aktif katılım ile sağlığı güçlendiren beceri ve bilgileri yaşamında ve kişisel gelişiminde kullanabilmesi,
10. Bedensel ve psikolojik sağlıklarını olumsuzca etkilemekte olan alışkanlıklardan ve bağımlılıkların hepsinden uzak durması,
11. Diğerlerinin olduğunu kabullenerek onlara karşı daima dürüst, saygılı “adil oyun (fair-play)” davranışlarında olması ve bunları sürekli hale getirmesi,
12. Spor alanında etkinliklerde bulunan meslek grupları üzerine bilgi sahibi olması hedeflenmektedir.⁷⁶

3.2.3. Beden Eğitiminin Önemi

Beden eğitimi kişiyi yaşama hazırlar. Bireyde bulunan yapıyı geliştiren ve eğiten kısmının yanında manevi ve fikir eğitiminde önemli bir rolü bulunur. Yeni kuşakların üretken ve yapıcı olmasında kültürel kalkınma ve toplumsal kaynaşma kalkınmaya önemli derecede etkisinin olduğu görülmektedir. Yeteneğin temellerine dayanarak fırsat eşitliği sağlar. Beden eğitimi bireyleri kaliteli ve iyi duruma getirerek bireyler için gereken yetenek ve bilgileri kazandırmakla kalmayıp sosyal çevrenin değişmesine hız kazandırmaktadır. Mücadele, yarışma, uyum, ortak hareket etmeyi sağlamaktadır. Genç ve çocukların eksiksiz olarak gelişmesinde büyük etki etmekte, gelişme aşamasındaki çocuklar için fizyolojik ve fiziki gelişimi ile beraberinde karakterin sağlam şekillenmesi açısından gerekli ve faydalıdır.⁷⁷

Beden eğitiminin önemi başka bir çalışmada şöyle belirtilmiştir: Yapı ve vücut fonksiyonunu ilerletmeyi, kas ve eklem denetlemesi ve olgunlaşmasını dengeli bir biçimde sağlanması, okul yaşantısından sonra sosyal etkinliklerinin ve iş hayatı süresinde harcanılan fiziksel gücü en ekonomik şekilde harcamayı, bundan dolayı organların kontrolü, düzenli bir şekilde hareket edilmesini öğretebilen bir faaliyet düzenidir.⁷⁸

Beden eğitiminin birey üzerinde karakter yapıcı etkisi de bulunmaktadır. Bu etki şahsın yeteneklerine, irade ve kararlılığına bağlıdır. Şahsın kendine güveni geliştirilir. Sorumluluk duygusu artarsa, özellik duyguları da gelişir. Beden eğitimi çalışmalarında, çocuklar olsun, yeni başlayanlar olsun, yeteneklerine göre güç ve kuvvetlerini doğru kullanmalarını öğrenir ve ilerlemeleri oranında tatmin edilirler. ⁷⁹

Beden eğitimi faaliyetleriyle insanın bütünü oluşturarak fiziksel, psikolojik ve zihinsel özelliklerin yer aldığı genetik potansiyelin ve yaşın gerektirmiş olduğu verim gücüne ulaşılması için eğitsel oyun ve fiziksel etkinlikler yollarıyla yapılan faaliyetlerin tamamıdır. ⁸⁰

3.3. Spor

Spor, çağdaş toplumların en yaygın sosyal faaliyetlerin başındadır. Spor, kültür, edebiyat, sanat, özetle entelektüel işlerle mukayese edilmeyecek kadar yaygın olan bir faaliyet alanına sahip olmuştur. Her şeyden önce spor kişiyi rahatlatan özellik gösterir. Sosyal yaşantının en ufak organizması olan kişi; toplumsal huzursuzluk, sıkıntı, gerilim ve stresleri ruhlarında sezmektedir. Toplum bireye yüklemiş olduğu negatif enerjinin boşaltılmasına, böylelikle kişinin psikolojik huzura ulaşmasına katkı sağlamaktadır. ⁸¹

Spor sözcüğünün ilk oluşumları; İngilizcede “Disport”, Fransızcada literatüründe “Desport”, İngiliz Aristokratların literatüründe “Sport” ve Orta Latince de ise “Disportare” olarak ifade edilmiştir. ⁸²

Spor, belirli kuralları olan toplu veya ferdi olarak, araçsız veya araçlı, ferdin tabii çevresini beşeri çevre haline getirirken kazandığı yetenekleri geliştirmekte olan, boş zaman etkinliği kapsamı içinde veya tüm vaktini alacak biçimde meslekleştirerek yaptığı toplumla bütünleştirici fiziği ve ruhu geliştiren rekabetçi, sosyalleştirici kültürel ve dayanışmacı bir olgudur. ⁸³ Spor, belirli kurallar içerisinde yapılan, rekabete dayanan, yenme ve barınma gibi insan içgüdüsünün tatminini hedefleyen, sosyalleştirici, fiziki, ruhi ve zihni hareketlerin tamamıdır. ⁸⁴ Spor, insanın doğasıyla savaşırken edindiği temel beceri ve geliştirdiği araçsız-araçlı savaşım metodlarını, boş vakitlerindeki yükselmeye göre, toplu ve ya tek tek, barışçı biçimde ve benzetim yoluyla, oyun oyalanma ve işten uzaklaşma için kullanılmasına dayalı fizik, teknik,

estetik, yarışmacı ve toplumsal bir süreçtir. ⁸⁵ "Spor, kişinin ruhunda bulunan başarma azmi ve mücadelenin adil şartlar ve sistemli bir şekilde farklı zorlukları göze alarak vücudu bir yarışmaya dönüşmesidir." ⁸⁶ İnsanoğlunun düşünce ve psikolojik unsurlarla bütünlüğünü meydana getirmiş olan maddesinin yani vücudunun belirlenen amaçlar için eğitilmesi fikri, insanlığın evrendeki varlığı kadar eskidir. Hareket canlı olmanın en önemli belirtisi olup aynı zamanda vücut eğitiminin önemli aracıdır. ²

3.4. Sportmenlik (Fair-play)

Fair-play kavramının spordaki tarihsel kökleri, Orta Çağ Şövalye Turnuvaları ve Antik Çağ Olimpiyat Oyunları ve 19.Yüzyıl İngiltere'sinin sosyo-kültürel yapısı; özellikle yatılı kolejlerde (Puplik School), amatör kurallar ve toplumsal sınıflar ortamında bu kavramın anlamı olduğu görülmektedir. Günümüzde ise fair-play kavramının, 19. Yüzyılda çoğunlukla İngiltere'de oluştuğu söylenmektedir. ⁸⁷

En yalın ifadesiyle fair-play kavramı dürüst ve adil oyunu vurgulayan, haklı endişeler nedeniyle günümüzde daha önce hiç olmadığı kadar sık gündeme gelmektedir. Endişelerin temel kaynağı, pedagojik anlamda, insanın zihinsel, ruhsal ve fiziksel, gelişimine katkı yapması; etik ve estetik niteliklerini geliştirmesi beklenen sporun, bizzat erdemsiz davranışları öğrenme ve sergileme platformu haline gelmesidir. ⁸⁸

20. yüzyılın başlarından itibaren ticarileşen sportif yarışmalar, toplumda siyasileşmenin ve sportif başarının aşırı kıymetlendirilmesiyle oluşan bu süreç, günümüze dek, yüksek performanslar gerektiren sporlarında başta olmak üzere, fair-play kapsamındaki ana ahlaki davranışların ve tutum gittikçe değerini kaybetmesine ve "ne pahasına olursa olsun kazanma" düşüncesinin ön plana çıkmasına sebep olmaktadır. ⁸⁸

Profesyonel alanda, sporculara uygulanan performans baskısının onları faydacı başarı fırsatlarını aramaya yönelttiği nedeniyle kısmen tolere edilen bu durum, ne yazık ki amatör sporlarda da benzerlik göstererek, yapılan kural ihlallerinin ahlaki olarak değil de taktik olarak ele alınmıştır. ⁸⁸

Buna göre: fair-play, yarışmalar anındayken sporcular, güçleşen zamanlarda da kurallara sabırlı, bilinçli ve tutarlı olarak uyum göstermeleri fırsat eşitliğinin

bozulmaması için haksızca yapılan üstünlükleri kabul etmemeleri, rakibin yapmış olduğu haksız dezavantajlarından yararlanmaya girişmemeleri, rakibi düşman gibi saymayıp, tersine oyunun gerçekleşmesine imkan sağlayan, eşit hakka sahip partner veya kişi gibi görülmeleri ve değer vermeleri çabalarında kendini açıklamaktadır⁸⁸

Ancak, beden eğitimi öğretmenlerinin, derslerde fair-play düşüncesini hangi yollarla kazandırabilecekleriyle alakalı yeterli donanımına sahip olmadıkları görülmektedir. Bu alanda olan boşluğu Avrupa'nın çoğunda problem gibi gören Avrupa Fair-play Birliği (EFPM), fair-play'in okullarda beden eğitimi dersinin müfredata en mühim konu olarak eklenmesini, antrenörlerin ve öğretmen fair-play kapsamında olan çalışmalarını destekleyebilecek enformasyon malzemeleri ve özel eğitim malzemeleri hazırlanmasını ulusal hükümetlere fikir sunmuştur.¹²

Bununla birlikte, Türkçe literatürde, Orhun (1992)'un "Fair-play Okul Sporunda Bir Eğitim İlkesidir" başlıklı çalışması dışında fair-play – beden eğitimi ilişkisini doğrudan ele alan bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Dolayısıyla, bu çalışmanın amacı, beden eğitiminde fair-play'in rolü ve önemini vurgulamak; beden eğitimi dersinde fair-play eğitimine ilişkin olarak günümüzde uygulanmakta olan bilişsel ve duyuşsal çalışmaların kapsamı ile yaşantı öğrenmeye yönelik ders içi fair-play oyunlarının genel kurgulanma biçimleri hakkında bilgi vermektir.⁸⁹

Fair-play kavramını toplumlar benimseyerek davranışa dönüştürülmesinde elit sporcuların davranışları ve tutum da etkili olmaktadır. Genç bireylerin model almış oldukları bu sporcular özel ve spor hayatlarında toplumun beklentisiyle fair-play anlayışına elverişli davranmak zorunda kalırlar. Yapılan yarışmaların mekanlarda meydana getirmiş oldukları üzücü durumlar hakem, antrenör, yönetici ve sporcuların spor dışı davranışlarından dolayı kaynaklandığı gerçeğini dikkate almış olduğumuzda fair-play kavramının yalnızca seyirciyi ilgilendirmemiş olduğunu doğruluğunu belirtmiş olur. Spordaki eğitimin spor kulüplerinde etkili bir şekilde yapıldığı spor kulüplerinde tüm taktik, teknik çalışmalar yapılmasının yanında, oyun kurallarının ve sporda yapılan eğitim çalışmalarının centilmenliğe yönelik ve istenilen seviyede olmadığı görülmektedir. Toplumda bulunan “mutlaka şampiyon ol; ne olursa olsun kazan” şeklindeki seçimler, fair-play fikrinden beklentilerin ön plana çıkmasını

engellemektedir.⁹⁰

Son 20 yılda spor dünyada yaşanan sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik değişimlerden etkilenmiştir. Bugün fair-play tarifine uyan antrenör, spor yazarı, seyirci, sporcu, yönetici, sporun içinde yer almış yetkili insanlara ve taraftarlara sık sık karşılaşılmamaktadır. Takım sporlarından bireysel sporlara kadar bu faaliyetler sistemde yer almış olan birey seyirci de sporcu da daima kazanmaya hedeflendirilmiştir.⁹¹

Fair-play kavramı insan itibarına karşı gösterilen saygının dışı vurumu olarak belirmiş, sporun tüm basamağında ve tüm çeşidinde dürüstçe ve hakça oyun oynamanın ahlaki ögesi olarak kendini kabul ettirmiştir.⁴ Fair-play spordaki ahlaktır. Sporcu istemiş olduğu şeyleri yasal yollardan güzel bir yarışma ortamında, rakiplerine zarar vermeyerek eline geçmesi ve aynı bilinçle seyircinin de rolünü alarak sportif mücadelede bulunmasıdır. Özetle dürüst başarıdır. Hırsın konumunu kararlılığın almış olduğu, hoşgörü duygusunun öne çıktığı, kazanmak için her yolun mubah sayılmadığı, spor anlayışıdır.⁹² En sade ifadesiyle dürüst ve adil oyunu vurgulamış olan fair-play, spordaki estetik ve etik özelliklerin geliştirilmesi, erdemli davranışların gösterilmesidir.⁸⁸ Ülkemizde sportmenlik kavramı farklı şekilde tanımlanmaktadır. Sportmenliğin beraberinde en çok bilinenler centilmenlik ve fair-play'dir.⁴ anlam olarak aynı ifadeye gelse de fair-play daha çok profesyonel sporlarda tercih edilmektedir. Centilmenlik daha çok okul eğitiminde kullanılır.⁹³ Sportif davranışın başında sportif erdem (fair-play) yer almaktadır. Fair-play 15. yüzyılın ikinci evresinde genel bir kullanımla "fırsat eşitliğini korumak" anlamına gelecek şekilde kullanılmıştır. Spor diline 18. yüzyılda ulaşmıştır.²³ Fair-play, oyun anında sporcuların yalnızca oyunun görülebilir kurallarına değil, ruhuna da saygılı olunması gerektiğini belirtmektedir.⁹⁴

Spor aktivitelerinde, sporun hedefleri dışında kalan bazı uygun olmayan davranışlar görülmektedir. Bir sporcunun kural dışı hareketleri centilmenlik dışı kaba kuvvetlere başvurmak, faul yapmak, şike yapmak doping yapmak ve maç sonucunu etkileyen hükümler vermektir. Bunları da seyircinin olumsuz davranışları izlemektedir⁹⁵

Dürüst oyun olarak ifade edilmekle birlikte, yarışmalar anında sporcular, kurallara zorlaşan durumlarda bile sabırla, bilinçli ve tutarlı olarak saygı duymaları, fırsat

eşitliğinin bozulmaması için haksız avantajları kabul etmemeleri, rakibin haksız dezavantajlarından faydalanmaya kalkmamaları, rakibi düşman gibi değil, tersine oyunun gerçekleşmesini sağlayan, eşit hakka sahip partner ve kişi gibi görmeleri ve önem verme çabalarını gösteren tutum ve davranışlardır. ¹⁹

Her ne kadar araştırmalar, artık okul sporunda da fair-play'e uymayan davranışların düşündürücü artışlar gösterdiğine işaret etse de, fair-play çalışmaları, etik donanımlara sahip olan yeni neslin yetiştirilmesine yönelik olarak, ilk ve orta öğretim dönemindeki genç ve çocukların beden eğitimi derslerinden başlatılması, gelecekteki antrenör, hakem, sporcu, spor adamı, seyirci ve yazarların bu kitleler arasından oluşacak olması açısından önem taşımaktadır. ¹⁹

Dolayısıyla, sporun bilinç oluşturması çabaları karşısında etik değerlere yönelik özellikle okuldaki beden eğitimi dersleri ve okullar arasında yapılan yarışmaların, fair-play'e uyan davranışlar kazandırılması ve gösterilmesinde müsait bir ortam olarak kullanılmasını gerekli kılmaktadır. ⁸⁸ Green'e göre, okullarda sportmenlik seviyesinin arttırılmasına yönelik okullarda herhangi bir çalışma olmazsa sosyal gelişime sporun yaptığı fayda en az seviyede olacaktır. ⁹⁶

Tanımlamalardan önce sportmenlik kavramını sporculara ve öğrencilere iletcek olan kişiler yeterli düzeyde eğitimlerini ilerlemiş olmaları en önemli önceliktir. Ülkemizdeki sportmenlik kavramı yeterli düzeyde önem vermeyip ele alınmaması ve programlara az yer alması bu alanla ilgili öğretmenlerin özelliklerini sınırlandırmaktadır. ⁹⁷

Spor, hoşgörü, barış, disiplin, eşitlik, haz, erdem, hukuk, hak, sevgi, saygı ve mutluluk gibi insan itibarına yakışan kavramları yapısında bulundurduğu gibi; stres, keder, hüzn gibi yine insani özellik barındıran bir faaliyet olarak, insanın varlığını etkilemekte olan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Fair-play kavramı ilk olarak insanın onuruna gösterilmekte olan saygının ifadesi olmuş, sporun bütün adımlarında ve tüm türünde dürüstçe ve hakça oyunlar oynamanın gereksel bir ahlakın ögesi olarak kendisini kabul ettirmiştir. Spora ne seviyede ve şekilde katılmış olursak (antrenör, sporcu, hakem, seyirci, yönetici vb.) bir disiplin içinde, ahlaklı, dürüst, saygılı, hoşgörülü ve erdemli

davranışlarda bulunmada herkesin dikkat edilmesi gereken konu şunlardır: Kurallar yazılı ya da yazısız şeref ve doğruluk kavramlarının koşulları yerine getirilmelidir. Bu doğrultuda şekilsel olan ve şekilsel olmayan şekilde anlatılan fair-play kavramını kabullenmek ve ona uygun olan davranışlarda bulunmak, eğitiminin yanında toplum; tehlikelerden sporcuları müdafaa edecek ve insanlık şeref kelimesini kabullenecektir. ⁸⁹

Spordan fazlaca verim sağlanabilmesi; günümüze ilk çağlardan gelen spor felsefesi ve ahlakı kural ve ilkelerine sadık kalarak mümkün olacaktır. Spor kavramı içinde öne çıkmakta olan, bir eğitim ilkesi ve ahlak kavramı olarak kabul edilmekte olan fair-play; centilmenlik, hoşgörü, haklara saygı, erdemlilik, eşitlik, iyi ve güzeli takdir etmek ve dürüst olmak gibi insani özellikleri içermekte olan ve sporun da temelini oluşturmakta olan bu kavramın, okul sporları aracılığı ile kişilere kazandırılması, sporun demokratik ve gelecekteki yaşam bakımından önemlidir. ⁴

Spor kavramı içinde ön planda olan, aslında eğitim ilkesi ve bir ahlak kavramı olarak kabul edilmekte olan sportmenlik; başkalarına saygı, oyun kurallarına uymak, hak, centilmenlik, adalet gibi insani özellikleri içinde bulundururken; yalan, kurallara uymama, hilekarlık gibi toplum tarafından kabul edilmemiş olan davranışları da geri çevirdiği belirtilmiştir. ⁹⁸

3.4.1. Sportmenlik (Fair-play) Davranışı ve Beden Eğitimi ve Spor Dersi

Sporda gittikçe artmakta olan erdemli olmayan davranışlar okuldaki beden eğitimi ve spor alanını da etkileyerek, 70'li yıllardan sonra, beden eğitimi dersinin sosyalleştirme hedefli sınırlarının fair-play ile ilgili davranışları garantilemediği anlaşılmıştır. ⁹⁹ Bu, okul sporunda kural bilincinin geliştirilmesi üzerinden fair-play eğitiminin gerçekleştirilmesi fırsatının kullanılmadığı ya da artık en azından önemsenmediği anlamına gelmektedir. ⁸⁸

Okullar arasında yapılan yarışmalarda son senelerde karşılaşılan şiddet olayları öğrencilerin, “her ne pahasına olursa olsun kazanmak” ilkesi ile güdülendiklerini belirtmektedir. Bu vaziyet öğretmenlerde fair-play ile ilgili yaklaşımların başarı odaklı olduğunu göstermektedir. Oysa, fair-play ile ilgili çalışmalar, etik donanımlara sahip bir yeni neslin eğitilmesine yönelik, ilk ve orta öğretim çağı genç ve çocukların beden

eğitimi dersinden başlatılması, geleceğin spor adamı, sporcu, antrenör, hakem, seyirci ve yazarlarının bu toplumların içinden sıyrılması açısından önemlidir.¹²

Bireylerin ahlaki gelişimlerdeki seviye, değişik eğitim seçenekleriyle hazırlanabilir. Eğitim ile kişiler ahlaki gelişim seviyeleriyle alakalı bir üst basamağa geçmesi konusunda motive edilebilirler. Toplumun tamamında geçerli olan ahlak ilke ve kuralları açısından eğitim gormeleri kişilerin ahlaki değerlere üst seviyede ulaşmalarını sağlayacaktır.¹⁰⁰

Yıldıran'a gbre, beden eğitimi dersi ve okullar arası spor müsabakaları, fair-play'e uyan davranışlar sergilenmesi ve kazandırılmasında ve müsait bir ortam olarak kullanılmalıdır. 19. yy İngiltere'si örneğindeki gibi, öğretmenler tarafından okullarda beden eğitimi ve spor faaliyetleri, genç ve çocukların karakterlerinin eğitimlerinde bir araç konumuna getirilerek, gnlük hayata transfer edebilecekleri öğrencilerin uygun davranış biçimleri maksatlı olarak uygulanmalı ve sağlamlaştırılmalıdır.¹²

Orhun'un ifadesiyle, okul programlarında yer almakta olan konu ve dersler birbirlerinden ayrı gibi gözükseler bile genel hedef ve değerlerin öğrencilere kazandırılması amaçlamaktadır. Bundan dolayı okullarda ders dışı sportif etkinliklerin ve beden eğitimi derslerinin ayrı anlamı ve önemi vardır. Çağdaş okul spor etkinlikleri, genç ve çocukları sporun içinde eğitirken, bir yandan da sporla eğitmeyi amaç edinmiştir. Bundan dolayı okul spor etkinlikleri beden eğitimi derslerinden ayrılarak, gençler ve çocuklar için daha toplumsal ve yaşamsal bakımdan fonksiyonel bir yapıya sahiptir. Genç ve çocukların ilgi ve bireysel özellikleri yönünde faaliyetlerde olması bilimsel açıdan önemli bir ögedir. Bu nedenden okul sporlarında etkili performans göstermek temel bir öge olarak bulunmamalıdır.⁸⁹

Okul sporunun insani ve ahlaki temel hedeflerini şu şekilde söyleyebiliriz: geç ve çocuklarda zihinsel, toplumsal, bedensel ve ruhsal sağlık bilincini uyandırmak ve bu değerlerin kazandırmaktır. Bu temel hedef çerçevesinde genç ve çocuklarda iş birliği ve dayanışma duygularının geliştirilmesi, kural bilincinin oluşturulması, paylaşımcı olmak, adaletli olmak, hoşgörölü olmak ve yardım sever olmak gibi insani değerlerinin yanında sporun; doğa, toplumsal ve insani alanlardaki işlevi ve etkisi konularında bilinçlendirme

yapılması okul sporunun en mühim eğitim hedefleri ve öğeleri içindedir. ⁴

Fair-play oyunları bir yandan ağırlıkla sosyal öğrenmeye yönelikken, diğer yandan da kural bilincinin oluşturulması yoluyla ahlaki davranma becerisini geliştirmeyi hedefler. Bu oyunlar, oyun veya müsabakanın rekabet karakteri azaltılarak ya da kasıtlı olarak arttırılarak kurgulanabilir. ¹⁰⁰

Fair-play alanında tutum değişikliği şansı üzerinde belirleyici olan, her şeyden önce değer eğitimi sürecine bireyin katılımının derecesi ve eğiticinin inandırıcılığıdır. Dolayısıyla, yaşantı öğrenme, değer kazandırmaya yönelik çabalarda en etkin ve kapsamlı yoldur. Empati, perspektif üstlenme, kendi duygularını kabullenme gibi diğer yöntemler aslında yaşantı öğrenmeyi desteklerler. Kişisel katılımı yaşantı öğrenme, katılımcının oyun esnasında kendi davranışıyla yüzleşmesi, hesaplaşması ve hemen ardından uygun davranışı uygulamada göstermesi; kendini ötekinin yerine koyarak, onun bakış açısından hissetme, düşünme ve karar verme yoluyla yeni bakış açıları edinmesiyle gerçekleşmektedir. ¹⁰¹

Özellikle, işbirliğine dayalı oyunlar, beden eğitimi dersinde bağımsızlık ve sorumluluk duygusunu geliştirmektedir. Birlikte oluşturulan, planlanan ve sorumluluk taşınanlar, başkalarınca belirlenenlerden daha ciddi ve inandırıcı uygulanmaktadır. Öğrenciler eğer dersi kısmen kendileri yapılandırır, oyunları bizzat kurgular, kuralları belirler, hakemlik görevi üstlenir, oyunlarını gözlemler, aralarında centilmenlik anlaşması yaparlar ve araç-gereçlerin yerleştirilmesi ve toparlanması başta olmak üzere her türlü yardımlaşmayı düzenleyen bir planı kendileri oluştururlarsa, fair-play'i de bizzat kendileri gözetmeyi öğrenirler. ¹⁰¹

Beden eğitimi dersinde rekabet vurgusunun kasıtlı olarak artırılması, grup aidiyeti duygusunun geliştirilmesi ve anlaşmazlıkların gittikçe daha bağımsız, dürüst ve sorumluluk bilinciyle üstesinden gelinmesi çabalarına ortam hazırlamaktadır. Kaehler, rekabete dayalı oyunlarda özellikle hakemlik görevini önemli bir öğrenme fırsatı olarak görmektedir. Buna göre, hakemlik görevi, dürüst oynamayan öğrencilere oyuna başka bir perspektiften bakma, kuralların önemini kavrama ve kurallara uymayı öğrenme, başarı düzeyi düşük öğrencilere özgüvenlerini geliştirme ve sorumluluk duygusu

kazandırma imkanı tanımaktadır. Rekabet ortamı, kuralları öğrenciler tarafından konulmuş oyunlarla sağlanmışsa, kurallar kolay ve herkesçe biliniyor olmalıdır. Eğer belirlenen kurallar fırsat eşitliğini bozuyor veya oyunun akışı ve oyun zevki engelleniyorsa, ortak kararlar kural değişikliğine gidilebilmelidir. ¹⁰²

Kabul edilmiş bir gerçek var ki, eğitim her şeyin temelidir. Bu temel fikirden hareket ederek, yalnızca istenilen davranışların öğrencilere beden eğitimi derslerinde kazandırılması sağlanamadığından, eğitim programlarının; ders dışındaki faaliyetleri de içine alacak şekilde hazırlanması gerekmektedir. Ders dışı faaliyetlerin dersin devamı olacak şekilde düzenleme yapmak ve devam ettirmek ise esas ögedir. Bu faaliyetlere gönüllü olarak katılmış olan öğrencinin belirlenen yönde eğitilmesi daha basit olacağından, öğretmen, yönetici ve program yapımcıları bu imkanı doğru ve yerinde değerlendirmeye almaları gerekmektedir. Okullarda yapılacak olan eğitimin, fair-play kavramını kazandıracak çeşitte olmasına itina gösterilmesi; sosyal hayatta hoşgörünün daha kolay yerleşebilmesini, saygılı olmayı ve kurallara uymayı sağlamada en belirgin fonksiyonu görecektir. Günümüzde, ortaöğretim ve ilköğretim kurumlarındaki tek hedef olarak algılanmış ve işlenmekte olan “kazanma duygusu” öğretmeni, yöneticiyi ve sporcu öğrenciyi ahlak dışı davranışlara getirmektedir. “Rakibi sakatlar, onun başarısını engeller ve kazanırım” biçimindeki fikir, sporun dışında hedeflere hizmet ederek ve bu yolda davranışlar göstermektedir. Sonuç olarak sakatlanmış çocuklar ve gençler küçük yaşlarda spor dışına itilerek, kalıcı sakatlanmalar oluşturarak, itibarları ve kişilikleri zarar görmektedir. ⁴

Ödüllendirme sistemi bu konuda etkilidir. İlköğretim ve ortaöğretim çağına gelen genç ve çocukların psiko-sosyal yapılarına dikkat edildiğinde ödüllendirmenin ne derece etkili olduğu ortaya çıkmaktadır. Başarılı olanlara ödül verilirken, centilmen olanları da öne çıkararak ödüllendirmek gerekir. Okul çağındaki genç ve çocuklara yöneticiler ve öğretmenler tarafından her fırsatta vurgulanması, yarış kazanmanın yanında centilmenlik ödülünün de önemli olduğu, ayrıca yasal düzenlemelerin bu yönde yapılması önemlidir. ⁴

3.5. Davranış

Organizmanın bütün faaliyetlerine “davranış” adı verilir. Organizmanın görülen veya gözlenemeyen açık ya da örtük etkinliklerinin tümünü kapsar. ²⁰ Davranış, organizmanın dışarıdan görülebilen veya kendisince sezilebilen reaksiyon ve hareketlerinin tümünü kapsayan bir kavramdır. El-kol hareketleri, konuşma, düşünme, mimik gibi.¹⁰³ Öğrenilen bütün davranışlar performansa dökülemeyebilir. Ayrıca öğrenilen bir davranış sonradan ortadan kalkabilir, yani sönebilir.

Davranış, kişinin deneyebileceği ya da yapabileceği her şey olarak tanımlanmasıdır. Başka bir ifadeyle, organizmada yer almakta olan ve organizma tarafından yapılmakta olan tüm eylemler davranıştır. Örnek olarak, yürümek, konuşmak, yemek, televizyon seyretmek, dans etmek, okumak gibi organizmanın yapmış olduğu tüm fiiller davranıştır. Organizmanın yemek, yürümek gibi başka kişilerce görülebilen davranışları olduğu kadar; hissetme, sevilme, düşünme, hatırlama, unutma, üzülmeye, rüya, öğrenme gibi her şeyiyle kişinin içinden geçmekte olan ve başka kişiler tarafından direk görülemeyecek olan iç hayatları bulunur. Bunların hepsi davranıştır. ¹⁰⁴

Organizmanın, dış ve iç uyarıcılar karşısında gösterdiği gözlenebilen ve gözlenemeyen reaksiyonlardır. ¹⁰⁵

Uyarıcılar iki çeşittir:

İç Uyarıcılar: Organizmaya içten gelmekte olan uyarılardır. Örneğin: Susamak, açılmak, hissetmek gibi.

Dış Uyarıcılar: Organizmaya dışarıdan gelmekte olan uyarılardır. Örneğin: Ses, ışık, koku vb.

Davranışlar da iki çeşittir:

Fiziki (Gözlenebilen, dışsal) Davranışlar: Dışarıdan görülen fiziksel davranışlardır. Örnek: Yemek yeme, spor yapma, esneme, saç kurutma, yazı yazma vb.

Fizyolojik (Zihinsel, içsel) Davranışlar: Dışardan görülemeyen yalnızca bilişsel faaliyetleri davranışlardır. Örnek: Düşünme, Algılama, hayal kurma, rüya görme, vb. ¹⁰⁵

3.5.1. Davranışların Gruplanma Biçimi

A) Doğuştan Gelen Davranışlar: İçgüdüsel ve refleksif davranışlardan oluşur. Bu davranışlarımızı öğrenme yoluyla değiştiremeyiz. Örneğin, kalp kasımızın çalışma davranışını öğrenme yöntemiyle değiştirilemez. Yine göz bebeklerinin az ışıқта büyümesi ve fazla ışıқта küçülmesi refleksif bir davranıştır ve bunu öğrenme yoluyla

değiştiremeyiz.²⁰

B) Geçici Davranışlar: İlaç, alkol, hastalık, yorgunluk, gibi etkenlerle ortaya çıkmakta, bu etkiler ortadan kalkınca bir daha görülmeyen geçici davranışlardır.²⁰

Örneğin bir çocuğun yüksek ateşi olduğunda gösterdiği davranışlar veya alkollü bireyin alkolün etkisiyle yaptığı konuşmalar gibi.²⁰

C) Sonradan Kazanılan Davranışlar: Doğuştan getirilmeyen, öğrenme yoluyla edinilen, sonradan kazanılan davranışlardan oluşur. Örneğin, parmak kaldırdığında öğretmenin kendisine söz verdiğini gören öğrenci başka bir zamanda söz almak istediğinde parmak kaldıracaktır. Ağladığında istediğini elde eden bir çocuk ise, başka bir zamanda bir şey istediğinde tekrar ağlama davranışı gösterecektir. Öğrenme ürünü olan davranışla hemen uygulanabilir ya da daha sonra gerektiğinde uygulamak için saklanabilir. Bunun yanında öğrenme ürünü olan davranışlar iki yolla kazanılmaktadır.

²⁰

C.1. Planlı eğitim yoluyla kazanılan davranışlar: Eğitim kurumlarında örneğin okullarda bir plan çerçevesinde kazandırılmaya çalışılan istendik nitelikteki davranışlardan oluşur. Bunun yanında bazen de eğitimin hatalı yan ürünü olan istenmeyen davranışlarda oluşabilir. Örneğin kopya çekme gibi.²³

C.2. Gelişigüzel kültürleme ürünü olan davranışlar: Yaşam içerisinde kendi kendine kazanılan davranışlardır. Bireyin evde, mahallede çevresiyle etkileşimi sonucunda kazandığı davranışları kapsar. Bu davranışlar bazen faydalı ve istendik nitelikte olabilirken, bazen de zararlı istenmeyen davranışlar olabilir. Örneğin bir çocuğun bulunduğu çevreye göre insanlara saygı duymayı, odasını toplamayı öğrenebilmesi gibi yankesicilik yapmayı, sigara içmeyi de öğrenmesi mümkündür.²³

Davranışlar üç gruba ayrılabilir. Birincisi doğrudan gözlenebilen, sayısal olarak ifade edilebilen ve gözlenebilen davranışlardır. Mimikler, konuşma ve jestler, örnek olarak verilebilir. İkincisi dolaylı olarak gözlenebilen, doğrudan gözlenemeyen fakat sadece tahmin edilebilen, hissedilebilen davranışlardır. Sevilme, unutmama anlama, gibi davranışlar örnek olarak gösterilebilir. Üçüncüsü de sinir sistemi sebebiyle ortaya çıkan davranışlardır. Duyu organlarında kaslar tarafından meydana gelirler.¹⁰⁴

Tutulardan yola çıkarak davranışların bütünüyle tahmin edilebilmesi daima mümkün olmayabilir. Bazı unsurlar süreçte etkili olarak yer alabilmektedir. Örneğin, bir

işyerindeki iş doyumu ölçüm sonuçları fazla olurken işten ayrılma oranı da fazla olabilmektedir. Bunun sebebi, bir davranıştan önce insan davranışlarının sonuçları ya da etkilerini göz önüne almalarıdır. Kişilerin davranışları çoğunlukla iki önemli belirleyiciye bağlıdır. Bunlar sosyal etki ve bireysel etkidir. ¹⁰⁴

Bireyin davranışlarından önce davranışının olumsuz veya olumlu olması bakımından değerlendirilmesine bireysel etki denir. Davranışı uyguladığı ya da uygulamadığı zaman karşılaşılabileceği sosyal baskı algısına ise sosyal etki denir. Kişi davranışta bulunup bulunmayacağına ölçüm sonunda karar vermektedir. Anlaşılacağı üzere, kişinin bir davranışa karşı tutumunun ardında yatan inançlar vardır ve bunlar davranışsal inançlardır. ¹⁰⁴

3.5.2. Davranışı Etkileyen Faktörler

Davranışların tanımlanıp açıklanmasını insanların karmaşık düşünce yapısı, zorlaştırmıştır. Bilim adamları psikoloji alanında yapmış oldukları çalışmalarla davranışların kaynağına inerek davranışları ortaya çıkartan sebepleri aramaya yönelmektedirler. Aynı ortamda, aynı uyarıcılara değişik tepki veren insanların davranışları göstermiştir ki davranışların kaynağında çok farklı sebepler olabilmektedir. Özetle, insan davranışlarını etkileyen ana sebepleri belirtebiliriz. ¹⁰⁶

1-Organik etkenler: Cinsiyet, sinir sistemi yaş, vb. öğelerden kaynaklanan faktörlerdir.

2-Psikolojik etkenler: Heyecan, duygu gibi kişinin psikolojik durumu davranışı etkiler.

3-Ortam: Kişinin içinde bulunmuş olduğu sosyal ve fiziksel çevrecinin özellikleri davranışları etkiler.

4-Geçmiş yaşantı ve deneyimler: Geçmiş yaşantılar ve tecrübeler davranışın nasıl gerçekleşeceğini belirler.

5-Beklenti: Kişinin sahip olduğu beklentiler davranışın yönünü belirler.

6-Tutumlar: Kişinin varlığa olaya ya da başkasına karşı tutumları, onlar hakkında ne düşündüklerini belirler. ¹⁰⁶

3.5.3. Sınıf İçi İstenmeyen Davranışa Sebep Olan Faktörler

Sınıfta istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına sebep olan bazı kaynaklar vardır. Bunlar şöyle özetlenebilir:

1. Sınıfın fiziki yapısı

- Sıra düzeni,
- Oturma şekli,
- Sıraların uygun olmaması,
- Sınıfın kalabalık olması,
- Sınıfın görüntüsü,
- Isı ve ışık durumu. ¹⁰⁷

2. Öğrencinin kişilik özelliklerinden kaynaklanan problemler

- Bireyin geçmiş yaşantısından edindiği değer ve davranış kalıplan,
- Başarı durumu,
- Gelişim dönemi özellikleri,
- Çalışmalarında dağınık olma,
- Birtakım özelliklerini ve temizlik alışkanlıklarını yeteri kadar geliştiremememe,
- Kendilerini öğretime karşı programlayamama,
- Öğrenci kimliği ve öğrenci niteliği konusundaki bilgisizlik,
- Öğretilenlerin anlama,
- Çevresine ve arkadaşlarına zarar vermenin farkında olmayış,
- Otoriteye karşı çıkma isteği,
- Aile ve çevresinin yetersizliği.

3. Sınıf öğretmeninden kaynaklanan problemler

- Öğrenci rolünü algılamama,
- Düşük beklenti geliştirme,
- Kullandığı öğretim tarzı,
- Öğretmen özellikleri,
- Öğrenci davranışına uygun tepki verememe,
- Olumlu davranışta bulunan öğrencileri ödüllendirmeme,

- Öğrencilerin bireyselliklerine yeterince hoşgörülü olmama,
- İstenilen davranışlar için model olmama,
- Olumsuz davranışları genellikle ceza ile kontrol etmesiz bulunması.

Sınıf öğretmenlerinin, etkili bir eğitim-öğretim yapmak için, istenilmeyen davranışlar karşısında bilinçli olmaları ve bu konuda önlemler almaları gerekmektedir. İstenmeyen davranışlara karşı alınabilecek önlemler ise;

1. Sınıf dışı olumsuz etmenlere karşı alınabilecek önlemler:

- Aile ortamının demokratik olması, çocuklarla alakalı alınacak kararlarda onlara sorulması,
- Anne-baba arasında ilişkilerin düzenli ve sağlıklı olması,
- Eşlerin davranışlarında tutarlı ve dengeli olması,
- Eşler arasında kavga, çatışma, sürtüşmelere yer verilmemesi,
- Evebeynlerin çocuklarına içten ve sevgi ile davranması,
- Ailelerin, çocuklarının toplumsallaşmak yardımcı olmaları,
- Ailelerin, çocuklarının kişilik gelişimlerine ve özgüven kazanmalarına destek vermesi,
- Ailelerin, çocuklarının bağımsız bir kimlik ve benlik sahip olmalarına yardımcı olması,
- Anne-babaların çocuklarıyla olan ilişkisinde ne aşırı müdahaleci, ne aşırı koruyucu, ne de tümüyle ilgisiz olmamaları. ¹⁰⁸

2. Sınıf içi olumsuz etmenlere karşı alınabilecek önlemler:

- Sınıfın öğrenci ısı ve yoğunluğunun, temizlik, ışık gibi fiziksel değişkenlerin belirli ve kabul edilebilir ölçülerde olması,
- Sınıf kültürünün ve ortamının öğrencilerin toplumsallaşmasına yardım edecek biçimde düzenlenmesi,
- Sınıfta istendik davranışların oluşması için sınıftaki duygusal havanın içten, demokratik ve sıcak bir yapıda olması,
- Öğrenme ortamının verimli ve etkin bir şekilde olması için sınıfların öğrenci merkezli olması,
- Eğitim programlarının öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde olması,

- Sınıf ortamında davranış bozukluklarının oluşmasını engellemek için, sınıf öğretmenin iyi bir ders planı hazırlaması,
- Sınıf öğretmenleri, öğrencilerin düzeylerini ve özelliklerini göz önüne alarak hangi davranışların kazandırılması hedef edinilmişse, bunlara uygun metotlarla öğrenme faaliyetlerini düzenlenmesi,
- Öğrencilerin gelişim dönemleri ve bu dönemin ortaya çıkarmış olduğu kişisel özelliklerin yakından izlenilmesi,
- Engelli öğrencilerin normal sınıf ortamında diğer öğrencilerle olumlu yönde etkileşim ve iletişim içerisine girebilmeleri ve akademik başarılarını arttırılabilmesi için kaynaştırma programlarının uygulanması,
- Öğrencilere bir takım görev ve sorumluluk vererek onların etkin olarak grup çalışmasına katılması,
- Sınıfta risk kümesine giren öğrencilerle çok yakından ilgilenilmesi, onlara anlayışla ve sevgi yaklaşılması,
- Üstün yeteneği olan öğrencilerle özel olarak ilgilenilmesi ve özel programlar yapılarak eğitilmeleri
- Sınıf öğretmenin tutum ve davranışlarıyla model bir kişilik oluşturması,
- Sınıf öğretmenin, öğrencileriyle olan ilişkilerinde tutarlı ve güvenilir olması,
- Sınıf öğretmenin öğrenciler arasında ayrımcılık yapmaması, tarafsız davranması,
- Sınıf öğretmenin kişisel problemlerini sınıfa taşımaması,
- Sınıf öğretmenin mesleğini sevmesi ve istekli olması,
- Sınıf öğretmenin program, yöntem ve uzmanlık alan bilgisinin yeterli olması,
- Sınıf öğretmenin aynı zamanda sınıf yöneticisi olmasından, başlıca liderlik yaklaşımları ve yönetim süreçleri hakkında bilgi sahibi olması,
- Sınıf öğretmenin güçlü espri yeteneğine sahip olması,
- Sınıf öğretmeni akademik başarılarını yükseltebilmek için, yüksek başarı beklentisi içinde olması,
- Sınıf öğretmenin olumlu öğrenci davranışlarını ödüllendirmesi ve desteklemesi,
- Sınıf öğretmenin, öğrencilerin gizli güçlerinin ortaya çıkarılarak temel hazırlayıcı bir

sınıf ortamının oluşturması, bunun için öğrencilere fırsat tanınması ve olumlu pekiştireç kullanması,

-Sınıf öğretmenin öğrencilerin ilgisini çekecek araç gereçleri ders işlerken kullanması.

108

Sınıf öğretmeni istenmeyen davranışları önlemek için kurallardan da yararlanmalıdır. Yazılı ya da sözlü kuralların ana hedefi düzeni kurmak, kestirilebilir, dengeli, güvenilir bir ortam yapmaktır. Bir kural anlaşılır, açık, denetlenebilir ve bireyin yararına dönük olursa kurala uyma düzeyine o derece de artmaktadır. ¹⁰⁹ Eğitimde etkili bir sınıf ortamı için, verimli bir öğrenci ve öğretmen ile iletişimi ve birlikte belirlenen sınıf kurallarıyla oluşmuş olan bir düzen gereklidir. Kurallar öğrencilerin okul ve sınıf içerisindeki davranışlarını düzenlemekte, benzer ve istedik davranışlarda bulunmalarını sağlamaktadır. ¹¹⁰

Sınıf öğretmenin mesleki niteliği genel kültür, konu alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi alanlarındaki; öğretim sürecini çeşitlilik getirebilme, planlama, katılıma öğrenme ortamı düzenleme, öğrencilerdeki gelişimi izleme ve öğretim sürecini etkili kullanma gibi mesleki beceri ve yeterlilikleri etkili olarak kullanılmasına bağlı olmaktadır. ¹¹¹

Öğretmenin kişilik nitelikleri ne kadar iyi olursa olsun mesleki niteliklere sahip olmadığı sürece öğretim faaliyetlerinde başarıya ulaşması mümkün değildir. Ayrıca sınıf öğretmeni hoşgörülü, sabırlı, açık fikirli, kendini ifade eden, iyi bir dinleyici, problem çözme gücüne sahip olmalıdır. ¹¹²

Sonuç olarak eğitim sürecinde ana hedef, kişide istedik yönde davranış değişikliği yaratmaktır. Öğrencide davranış geliştirme ve düzenlemenin olması için, sınıf ortamının istenen davranışı kazandırılabilir hale getirilmesi, sınıf ikliminin oluşturulması, sorunlar ortaya çıkmadan önceden tahmin edilerek istenmeyen davranışların önlenmesi, sınıf kurallarının oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir. ¹¹³ Sınıf öğretmeni, davranışları bozan sorunlar ortaya çıkmadan, sorunu tahmin etmeli ve gerekli tedbirini almalıdır. Bu önlemleri alma sürecinde öğretmen öğrencilere, neleri yapmaları gerektiğini, hangi davranışı neden yapacaklarını, hangi davranışı niçin yapmalarının mantığını öğretmesi, öğrencilerin tepkilerini anlamaya çalışması, istenmeyen

davranışları uygun seçenekler ortaya koyarak gidermeye çalışması, öğrencilerin istenmeyen davranışları karşısında davranışı eleştirmesi ve sınıf ortamını işbirlikçi bir havada sürdürmesi gerekmektedir. ¹¹⁴

4. MATERYAL ve METOT

Bu bölümde, evren ve örneklem, veri toplama araçları, araştırma modeli, verilerin toplanması ve verilerin analizleri hakkında bilgi verilmiştir.

4.1. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni 2017-2018 eğitim öğretim yılında Düzce ilindeki 9 ortaokulda eğitim öğretim gören 5826 öğrenci, örnekleme ise 1700 gönüllü öğrenci oluşturmaktadır.

4.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ) ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

4.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcılar hakkındaki demografik verileri elde etmek için araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu (EK-1) kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formunda öğrencilerin cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, lisanslı olarak spor yapma durumları, anne-baba eğitim durumları ve kardeş sayılarını belirleyecek sorular vardır.

4.2.2. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Ölçeği (BEDSDÖ)

Araştırmada verilerin elde edilmesi için Koç (2013)'un geliştirdiği, geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış BEDSDÖ kullanılmıştır. Ölçekte tanımlayıcı soruların (8 soru) yanında 22 madde bulunmaktadır. Ölçek 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Birinci alt boyutu “**UDS (Uygun Davranışlar Sergileme)**” (1. 2. 4. 7. 9. 11. 12. 14. 16. 19. 21) maddeler, ikinci alt boyutu “**UDK (Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma)**” (3. 5. 6. 8. 10. 13. 15. 17. 18. 20. 22) maddeler alt boyutlarıdır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 110 (ortalama 5) ve en düşük puan 22'dir (ortalama 1). Alt boyutlardan tek başına alınabilecek en düşük 11 (ortalama 1) ve en yüksek 55'tir (ortalama 5). Ölçeğin tamamının iç tutarlılık güvenilirliği 0.85 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma için iç tutarlılık güvenilirliği 0.76 olarak bulunmuştur.

4.3. Araştırmanın Modeli

Yapılan bu araştırma nicel bir araştırmadır. Aynı zamanda mevcut durumu sorgulayan betimsel bir modeldir. Bu metot, özel bir konu veya bir durum üzerinde ayrıntılı

inceleme yapma ve yoğunlaşma olanağı sağlamaktadır.

4.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması, T.C. Düzce Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 10240236-605.01-E.7880462 sayılı araştırma izin belgesi ile Düzce Merkez İlçe' de bulunan 9 adet ortaöğretim kurumundaki öğrencilere uygulanmıştır. Ölçekler araştırmacı tarafından sınıflarda uygulanmış ve tekrar toplanması sağlanmıştır.

4.5. Verilerin Analizi

Araştırmada ölçek yoluyla toplanan verilerin analizi ve yorumu bilgisayar ortamında yapılmıştır. Ortaokul BEDSDÖ puanları aritmetik ortalamalar ($\bar{x}$) ve standart sapmalar (ss) kullanılarak belirlenmiştir. Bulunan verilere yapılacak istatistiksel analizlere karar vermek için Kolmogorov-Smirnov ve Levene testleri uygulanmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiğinden iki grubun karşılaştırılmasında Independent-Samples t-Test, grupların ikiden fazla olması durumunda One Way Anova uygulanmıştır. İki'den fazla gruplarda istatistiksel fark çıkması durumunda hangi gruplar arası fark olduğunu belirlemek için Post Hoc testlerinden LSD analizi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

5. BULGULAR

Bu bölümde, Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeğinden elde edilen bulgular cinsiyet, sınıf düzeyi, lisanslı spor yapma durumları, anne eğitim düzeyleri, baba eğitim düzeyleri ve kardeş sayılarına göre tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Alt Boyut ve Genel Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonucu

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	Sd	t	P
GT	Kadın	844	90,23	13,733	1698	6,359	0,000*
	Erkek	856	85,86	14,558			
UDS	Kadın	844	42,15	8,953	1698	-0,455	0,649
	Erkek	856	42,35	8,614			
UDK	Kadın	844	48,07	7,374	1698	11,351	0,000*
	Erkek	856	43,51	9,089			

Tablo 1’de ortaokul öğrencilerinin cinsiyetlerine göre sportmenlik davranışları karşılaştırılmıştır. Cinsiyete göre BEDSDÖ GT puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($t_{(1698)}= 6,35$, $p<0,001$). Ortaya çıkan istatistiksel farka göre kadınların ($\bar{x}=90,23$) BEDSDÖ puan ortalamaları erkeklerinkine ($\bar{x}=85,86$) göre daha yüksek olarak bulunmuştur.

Tablo 1 incelendiğinde cinsiyete göre UDS alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı farka rastlanmamıştır ($t_{(1698)}= -0,45$, $p>0,05$). Yapılan analizlere göre puan ortalaması erkeklerde ($\bar{x}=42,35$) kadınlara ($\bar{x}=42,16$) göre daha yüksek olarak belirlenmiştir.

Tablo 1’de yer alan cinsiyete göre analiz sonuçlarında UDK alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($t_{(1698)}=11,35$ $p<0,001$). Ortaya çıkan istatistiksel farka göre kadınların ($\bar{x}=48,07$) BEDSDÖ puan ortalamaları erkeklerinkine ($\bar{x}=43,51$) göre daha yüksek olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeğine Verilen Cevapların Sınıf Düzeylerine Göre Uygun Davranış Sergileme, Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma, Genel Toplamın Betimsel ve Anova Sonuçları

Grup	$\bar{x}\pm ss$		Kareler genel toplamı	df	Ortala- malar karesi	F	P	Anlamlı fark	
G	5. Sınıf (n:445)	90,83±14,166	Grup arası	5413,464	3	1804,488	8,925	0,000*	5-6, 5-7, 5-8
	6. Sınıf (n:418)	88,07±14,315	Grup içi	342897,756	1696	202,180			
	7. Sınıf (n:424)	86,66±13,586	GT	348311,220	1699				
	8. Sınıf (n:413)	86,37±14,799							
U	5. Sınıf (n:445)	43,42±8,679	Grup arası	1285,485	3	428,495	5,601	0,001*	5-7, 5-8, 6-7
	6. Sınıf (n:418)	42,55±8,485	Grup içi	129754,736	1696	76,506			
	7. Sınıf (n:424)	41,07±8,889	GT	131040,221	1699				
	8. Sınıf (n:413)	41,89±8,929							
D	5. Sınıf (n:445)	47,41±8,151	Grup arası	1927,421	3	642,474	8,831	0,000*	5-6, 5-7, 5-8
	6. Sınıf (n:418)	45,51±8,490	Grup içi	123389,973	1696	72,754			
	7. Sınıf (n:424)	45,58±8,525	GT	125317,395	1699				
	8. Sınıf (n:413)	44,47±8,960							

Tablo 2’de yer alan sınıf düzeyine göre yapılan analiz sonuçlarında BEDSDÖ GT puanları incelendiğinde 5-6. sınıf, 5-7. sınıf, 5-8. sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($F_{(3-1696)}= 8,92$, $p<0,001$). Yapılan analizlere göre en yüksek puan ortalaması 5. sınıflarda ($\bar{x}=90,83$), en düşük puan ortalaması ise 8. sınıflarda ($\bar{x}=86,37$) olarak belirlenmiştir.

Tablo 2’ye bakıldığında sınıf düzeyine göre UDS alt boyutunda 5-7. sınıf, 5-8. sınıf, 6-7. sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($F_{(3-1696)}=5,60$, $p<0,01$). Yapılan analizlere göre en yüksek puan ortalaması 5. sınıflarda ($\bar{x}=43,42$), en düşük puan ortalaması ise 7. sınıflarda ($\bar{x}=41,08$) olarak belirlenmiştir.

Tablo 2’ye incelendiğinde sınıf düzeyine göre UDK alt boyutunda 5-6. sınıf, 5-7. sınıf, 5-8. sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($F_{(3-1696)}=8,83$, $p<0,001$). Yapılan analizlere göre en yüksek puan ortalaması 5. sınıflarda ($\bar{x}=47,41$), en düşük puan ortalaması ise 8. sınıflarda ($\bar{x}=44,47$) olarak belirlenmiştir.

Tablo 3. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Alt Boyut ve Genel toplam Puanlarının Lisanslı Spor Yapma Durumuna Göre t-Testi Sonucu

	Lisanslı Spor Yapma Durumu	n	$\bar{x}$	ss	Sd	t	P
GT	Evet	281	87,58	14,013	1698	-0,579	0,562
	Hayır	1419	88,12	14,380			
UDS	Evet	281	43,43	8,327	1698	2,469	0,014*
	Hayır	1419	42,02	8,853			
UDK	Evet	281	46,10	8,557	1698	3,499	0,000*
	Hayır	1419	44,14	8,571			

Tablo 3'te lisanslı spor yapma durumuna ait istatistikler verilmiştir. BEDSDÖ GT puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farka rastlanmamıştır ($t_{(1698)} = -0,579$, $p > 0,05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre lisanslı spor yapmayanların ($\bar{x} = 88,12$) lisanslı spor yapanlara ($\bar{x} = 87,58$) göre daha yüksek olduğu Tablo 3'ten anlaşılmaktadır.

Yine Tablo 3'e bakıldığında, lisanslı spor yapma durumuna göre UDS alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($t_{(1698)} = 2,46$, $p < 0,05$). Ortaya çıkan istatistiksel farka göre lisanslı spor yapanlar ($\bar{x} = 43,43$) BEDSDÖ puan ortalamaları lisanslı spor yapmayanlara ($\bar{x} = 42,02$) göre daha yüksek olarak bulunmuştur.

Tablo 3'e incelendiğinde, lisanslı spor yapma durumuna göre UDK alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($t_{(1698)} = -3,49$, $p < 0,001$). Ortaya çıkan istatistiksel farka göre lisanslı spor yapanların ($\bar{x} = 46,10$) BEDSDÖ puan ortalamaları lisanslı spor yapmayanlara ($\bar{x} = 44,14$) göre daha yüksek olarak bulunmuştur.

Tablo 4. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeğine Verilen Cevapların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Uygun Davranış Sergileme, Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma, Genel Toplamın Betimsel ve Anova Sonuçları

Grup	$\bar{x}\pm ss$		Ortalamalar genel toplamı	Df	Ortalamal ar karesi	F	P
G	İlkokul ve altı(n:670)	87,75±14,501	Grup arası	3	121,468	0,592	0,620
	Ortaokul(n:408)	87,57±13,822	Grup içi	1696	205,157		
	Lise(n:424)	88,63±14,728	GT	1699			
	Üniversite ve üstü(n:418)	88,63±13,840					
U	İlkokul ve altı(n:670)	41,74±8,889	Grup arası	3	133,332	1,731	0,159
	Ortaokul(n:408)	42,16±8,729	Grup içi	1696	77,028		
	Lise(n:424)	42,80±8,873	GT	1699			
	Üniversite ve üstü(n:418)	42,94±8,264					
D	İlkokul ve altı(n:670)	46,00±8,548	Grup arası	3	31,247	0,423	0,736
	Ortaokul(n:408)	45,40±8,625	Grup içi	1696	73,835		
	Lise(n:424)	45,82±8,535	GT	1699			
	Üniversite ve üstü(n:418)	45,68±8,792					

Tablo 4'te ortaokul öğrencilerinin anne eğitim düzeylerine göre sportmenlik davranışları karşılaştırılmıştır. Anne eğitim düzeylerine göre BEDSDÖ GT puanları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(3-1696)}=0,59$, $p>0,05$). Yapılan analizlere göre en yüksek puan ortalaması lise ($\bar{x}=88,63$), en düşük puan ortalaması ise ilkokul ve ortaokul ($\bar{x}=87,57$) olarak belirlenmiştir.

Tablo 4'e incelendiğinde, anne eğitim düzeylerine göre UDS alt boyutu puanları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(3-1696)}=1,73$, $p>0,05$). Yapılan analizlere göre en yüksek puan ortalaması üniversite ve üstü ($\bar{x}=42,95$), en düşük puan ortalaması ise ilkokul ve altı ($\bar{x}=41,75$) olarak belirlenmiştir.

Yine Tablo 4'e bakıldığında, anne eğitim düzeylerine göre UDK alt boyutu puanları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(3-1696)}=0,42$, $p>0,05$). Yapılan analizlere göre en yüksek puan ortalaması ilkokul ve altı ($\bar{x}=46,00$), en düşük puan ortalaması ise ortaokul ($\bar{x}=45,40$) olarak belirlenmiştir.

Tablo 5. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeğine Verilen Cevapların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Uygun Davranış Sergileme, Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma, Genel Toplamın Betimsel ve Anova Sonuçları

Grup	$\bar{x} \pm ss$		Ortalamalar Genel Toplamı	df	Ortalamal ar karesi	F	p	
GT	İlkokul ve altı(n:426)	87,61±14,466	Grup arası	792,320	3	264,107	1,289	0,277
	Ortaokul(n:416)	87,17±15,249	Grup içi	347518,901	1696	204,905		
	Lise(n:533)	88,42±13,834	Genel	348311,221	1699			
	Üniversite ve üstü(n:325)	89,04±13,635	toplam					
UDS	İlkokul ve altı(n:426)	41,87±8,897	Grup arası	146,210	3	48,737	0,631	0,595
	Ortaokul(n:416)	42,06±9,250	Grup içi	130894,011	1696	77,178		
	Lise(n:533)	42,50±8,643	Genel	131040,221	1699			
	Üniversite ve üstü(n:325)	42,58±8,240	toplam					
UDK	İlkokul ve altı(n:426)	45,74±8,903	Grup arası	346,896	3	115,632	1,569	0,195
	Ortaokul(n:416)	45,10±9,008	Grup içi	124970,498	1696	73,685		
	Lise(n:533)	45,91±8,180	Genel	125317,395	1699			
	Üniversite ve üstü(n:325)	46,45±8,240	toplam					

Tablo 5'te ortaokul öğrencilerinin baba eğitim düzeylerine göre sportmenlik davranışları karşılaştırılmıştır. Baba eğitim düzeylerine göre BEDSDÖ GT puanları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(3-1696)}=1,28$, $p>0,05$). Yapılan analizlere göre en yüksek puan ortalaması üniversite ve üstü ($\bar{x}=89,04$), en düşük puan ortalaması ise ilkokul ve altı ($\bar{x}=87,61$) olarak belirlenmiştir.

Tablo 5'e bakıldığında, baba eğitim düzeylerine göre UDS alt boyutu puanları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(3-1696)}=0,63$, $p>0,05$). Yapılan analizlere göre en yüksek puan ortalaması üniversite ve üstü ($\bar{x}=42,59$), en düşük puan ortalaması ise ilkokul ve altı ($\bar{x}=41,87$) olarak belirlenmiştir.

Tablo 5'e incelendiğinde, baba eğitim düzeylerine göre UDK alt boyutu puanları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(3-1696)}=1,56$, $p>0,05$). Yapılan analizlere göre en yüksek puan ortalaması üniversite ve üstü ($\bar{x}=46,45$), en düşük puan ortalaması ise ortaokul ($\bar{x}=45,10$) olarak belirlenmiştir.

Tablo 6. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeğine Verilen Cevapların Kardeş Sayılarına Göre Uygun Davranış Sergileme, Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma Alt Boyutu ve Genel Toplamın Betimsel ve Anova Sonuçları

Grup	$\bar{x}\pm ss$		Ortalama Genel Toplamı	df	Ortalamlar karesi	F	p	Farklar
Kardeşi olmayan(n:143)	87,39±15,469	Grup arası	1147,301	3	382,434	1,868	0,132	
G 1 kardeş(n:759)	88,92±14,161	Grup içi	347163,91	1696	204,696			
T 2 kardeş(n:485)	87,08±13,620	Genel	9	1699				
3 ve üstü kardeş(n:313)	87,63±15,126	toplam	348311,22					
			1					
Kardeşi olmayan(n:143)	42,87±8,691	Grup arası	829,129	3	276,376	3,600	0,013*	Yok-2,1-
U 1 kardeş(n:759)	42,83±8,820	Grup içi	130211,09	1696	76,775			2
D 2 kardeş(n:485)	41,22±8,424	Genel	3	1699				
S 3 ve üstü kardeş(n:313)	42,14±9,156	toplam	131040,22					
			1					
Kardeşi olmayan(n:143)	44,51±9,868	Grup arası	328,886	3	109,629	1,488	0,216	
U 1 kardeş(n:759)	46,08±8,385	Grup içi	124988,50	1696	73,696			
D 2 kardeş(n:485)	45,85±8,084	Genel	9	1699				
K 3 ve üstü kardeş(n:313)	45,48±9,168	toplam	125317,39					
			5					

Tablo 6’da yer alan kardeş sayısının analiz sonuçlarına göre, kardeş sayılarına göre BEDSDÖ GT puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($F_{(3-1696)} = 1,86$, $p > 0,05$). Yapılan analizlere göre en yüksek puan ortalaması 1 kardeşi olanların ($\bar{x} = 88,92$), en düşük puan ortalaması ise 2 kardeşi olanlar ($\bar{x} = 87,08$) olarak belirlenmiştir.

Tablo 6’ya incelendiğinde, kardeş sayılarına göre UDS alt boyutu puanları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($F_{(3-1696)} = 3,60$, $p < 0,05$). Yapılan analizlere göre en yüksek puan ortalaması kardeşi olmayanların ($\bar{x} = 42,87$), en düşük puan ortalaması ise 2 kardeşi olanlar ($\bar{x} = 41,23$) olarak belirlenmiştir.

Tablo 6’ya bakıldığında, kardeş sayılarına göre UDK alt boyutu puanları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(3-1696)} = 1,48$, $p > 0,05$). Yapılan analizlere göre en yüksek puan ortalaması 1 kardeşi olanların ($\bar{x} = 46,08$), en düşük puan ortalaması ise kardeşi olmayanlar ($\bar{x} = 44,51$) olarak belirlenmiştir.

6. TARTIŞMA

Bu bölüm, öğrencilerin cinsiyetleri, okudukları sınıf düzeyleri, spor yapıp yapmamaları, lisanlı spor yapıp yapmamaları, anne ve baba eğitim düzeyleri ve kardeş sayıları ile elde edilen sonuçlar tartışılmıştır.

Araştırmanın birinci alt problemine ait bulgularına göre ortaokul öğrencilerinin BEDSDÖ puanları **cinsiyete** göre karşılaştırılmıştır. **UDS** alt boyutu cinsiyete göre karşılaştırıldığında anlamlı bir istatistiksel fark bulunamamıştır. Ancak kız ve erkeklerin ortalamalarına bakıldığında ortalamaların yüksek olduğu ve sportmenlik davranışlarının fark olmamasına rağmen yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyetin UDS alt boyutunda fark çıkmamasının sebebi olarak giderek bilinçlenmekte olan ailelerin çocuklarına karşı kız erkek ayrımı yapmadan yetiştirmesi bunun nedeni olarak görülmektedir. **GT** puanları ve **UDK** alt boyut puanları cinsiyete göre karşılaştırıldığında kadınların lehine istatistiksel olarak anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Topan (2011) tarafından yapılan çalışmada, Sosyal Normlara Uyum ve Kurallara ve Yönetime Saygı davranışlarını göstermede kız öğrenciler erkeklere göre daha önde oldukları bulunmuştur. ²⁷ Koç (2013) yaptığı çalışmada kızların erkeklerden daha sportmen davranışlar sergilediğini bulmuştur. ²⁸ Saygılı ve diğerlerinin (2015) yaptığı çalışmada, kadın öğrencilerin geçimlilik ve açıklık özellikleri erkeklere göre daha yüksektir. ³¹ Türkmen ve diğerlerinin (2016) yaptığı çalışmada, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla sportmen olduklarını ve kadın öğrencilerin sportmen olmayan davranışları sergilemedikleri görülmüştür. ³³ Gümüş ve diğerlerinin (2016) yapmış olduğu çalışmada erkek öğrenciler kadın öğrencilere göre fair-play konusunda sertliğe daha eğimli olduklarını bulmuştur. ³⁴ Tekeli (2017) tarafından yapılan çalışmada, UDK düzeyinde ve toplam sportmenlik davranış düzeyinde kadınlar erkeklere göre daha yüksek ortalamaya sahiptir. ³⁹ Koç (2017) yaptığı çalışmada öğrencilerin sportmenlik düzeylerinin, kızların lehine anlamlı olarak arttığı bulunmuştur. ⁴⁰ Koç (2017) yaptığı çalışmada, öğrencilerin sportmenlik düzeylerinin kadınlarda anlamlı olarak daha yüksek olduğunu gözlemlenmiştir. ⁴¹ Koç ve Karabudak (2017) yaptığı çalışmada, cinsiyete göre bakıldığı zaman kız öğrencilerin sportmenlik davranışlarının genel olarak erkek öğrencilere göre daha iyi olduğu sonucuna varılmıştır. ⁴² Koç ve Seçer (2017) yaptıkları

çalışmada, Öğrencilerin sportmenlik davranışlarının negatif davranışlardan kaçınma boyutunda ve saygı düzeylerinin kozmopolitan saygı boyutunda kadınlar lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. ⁴³ Ekinci (2018) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında, kızların pozitif davranış sergileme, negatif davranıştan kaçınma ve toplam sportmenlik değerlerinin erkeklerden anlamlı derecede yüksek olduğunu göstermektedir. ⁴⁷ Teke (2018) tarafından yapılan çalışmada, kadınların daha fazla fair-play davranışı göstermektedir. ⁴⁶ Çalayır ve diğerlerinin (2017) yaptığı çalışmada, beden eğitimi derslerinin cinsiyete göre sportmenlik davranışlarında toplam puan ve UDK alt boyutunda kadınların lehine sonuç bulunmuştur. ⁴⁴ Koç ve Güllü (2017) yaptıkları çalışmada, kız öğrencilerin sportmen davranışlar sergilediği ve az saldırgan olduğu tespit edilmiştir. ³⁵ Bu bağlamda yapılan bu çalışmalar bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Nitekim Tsai ve Fung (2005) araştırmasında kadınların kayıplardan sonra rakiplerini tebrik etmek, rakibin koçuyla el sıkışmak, rakiplere karşı haksız durumları düzeltmek, düşmüş bir rakibe yardım etmek, hatalar yapıldığında kendini kontrol etmek ve bunları kabul etmeye eğilimli olduğunu ortaya koymuşlardır. ⁵⁰ Yukarıda da ortaya konulan araştırmalar yapılan bu çalışmayı destekler niteliktedir. Erkekler kızlara göre daha rahat bir ortamda yetişirler. Bunun sonucunda erkekler kızlara göre davranışlarını daha serbest gösterebilmek imkânı bulmaktadırlar. Bu davranışlar içinde saldırganlık erkeklere has bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Kızlar saldırganlık içerebilecek davranışlarını hem sosyal hem de psikolojik açıdan bastırırlarken erkekler bunun için özel bir çaba harcamadıkları gibi saldırganlık içeren davranışları gösterebilmektedir Böylece erkeklerin kızlardan daha fazla saldırganlık içeren davranışlar göstermesi toplum tarafından da beklenen bir durum olabilir. ¹¹⁵ Bu çalışmadan da anlaşıldığı üzere erkeklerin kızlara göre daha serbest ortamda yetişmesinden dolayı daha fazla saldırgan bir yapıda olduklarını ve erkeklere göre kızların daha sportmen olduğu söylenebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemine ait bulgulara göre ortaokul öğrencilerinin BEDSDÖ puanları **sınıf düzeyine** göre karşılaştırılmıştır. **GT, UDS ve UDK** alt boyut puanları sınıf düzeyine göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Toplam puanda ve UDK alt boyutunda 5. sınıflarla 6. 7. 8. sınıflar arasında 5. sınıfın lehine istatistiksel olarak anlamlı fark ortaya çıkmıştır. UDS alt boyutunda 5. ve 7. sınıf arasında 5. sınıfların lehine, 5. ve 8. sınıf arasında 5. sınıfların

lehine, 6. ve 7. sınıf arasında 6. sınıfların lehine istatistiksel olarak anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Koç (2013) yaptığı çalışmada sınıf düzeyleri arttıkça sportmenlik davranışının azaldığı bulunmuştur. ²⁸ Koç ve Tamer (2016) yaptıkları çalışmada, sınıf düzeyinin artmasıyla sportmenlik davranışlarının azaldığı görülmüştür. ³⁶ Bozdemir (2017) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında, karşılaşma esnasında fair-play boyutunda 5. sınıflarla 9. 10. 11. 12. sınıflar arasında 5. sınıfların lehine, karşılaşma sonrasında fair-play boyutunda 6. sınıflarla 9, 10. sınıflar arasında 6. sınıfların lehine, genel olarak bir karşılaşmada fair-play boyutunda 5. sınıflarla 9. 10. 11. 12. Sınıflar arasında 5. sınıfların lehine, 6. sınıflarla 10. sınıflar arasında 6. sınıfların lehine, 7. sınıf ve 10. sınıf arasında 7. sınıfların lehine ve 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin üst sınıflara göre daha sportmen çıkmıştır. ³⁷ Tekeli (2017) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında, uygun davranışlar sergileme ve toplam sportmenlik davranışı düzeylerindeki farklılık 9. sınıf, 11. sınıf ve 12. sınıfta okuyan katılımcıların davranış düzeyinin 10. sınıfta okuyan öğrencilerden daha fazla olduğundan kaynaklanmaktadır. Uygunsuz davranışlardan kaçınma düzeylerindeki farklılık ise 9. sınıf ve 11. sınıfta eğitim gören katılımcıların uygunsuz davranışlardan kaçınma düzeyinin 10. sınıf ve 12. sınıfta eğitim gören katılımcıların uygunsuz davranışlardan kaçınma düzeyinden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. ³⁷ Koç (2017) yaptığı çalışmada, sportmenlik davranışlarının, sınıf ilerledikçe anlamlı olarak azaldığını sonuç olarak bulmuştur. ⁴⁰ Koç ve Karabudak (2017) yaptığı çalışmada, 6. ve 7. sınıftaki öğrencilerin 8. Sınıftaki öğrencilere göre sportmenlik davranışlarının anlamlı düzeyde daha iyi olduğu ortaya koyulmuştur. ⁴² Teke (2018) tarafından yapılan çalışmada, yaşı küçükler büyüklere göre fair-play davranışlarına daha fazla sahip oldukları bulunmuştur. ⁴⁶ Ekinci (2018) tarafından yapılan çalışmada, pozitif davranış sergileme, negatif davranıştan kaçınma ve toplam sportmenlik değerlerinde 5. ve 6. sınıfların 8. sınıflardan daha yüksek ayrıca; negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik değerleri 6. Sınıfların 7. sınıflardan anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir. ⁴⁷ Yukarıda da ortaya konulan araştırmalar yapılan bu çalışmayı desteklemektedir. Elkind (1987), bu zamanlardaki değişmelerin ego benmerkezciliğinin çeşitli bir şekilde başlattığını ve ergenlerin sanki sahnedeymiş gibi hareket ve performanslarını izleyen hayali seyircilerin olduğunu tasarlayarak davranışlarını ortaya koyduklarını, başka kimselerin fikirlerinin kendilerine yönelmiş olduğu şeklinde bir fikrin varlığını ortaya koyar. Ona göre benmerkezcilik zihinsel gelişimin olumsuz yanını her ne kadar oluşturmuş olsa da bu döneme özgü değişik duygusal reaksiyonları aydınlatma açısından faydalı olmaktadır. ¹¹⁶ Bu

çalışmadan yola çıkarak sınıf düzeyine bağlı olarak yaşın artması ve bu dönemlerin ergenliğe geçiş aşaması olması, ben merkezliğinin artarak sportmenlik davranışının yaşa bağlı olarak azaldığı söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü alt problemine ait bulgulara göre ortaokul öğrencilerinin BEDSDÖ puanları **lisanslı spor yapma** durumlarına göre karşılaştırılmıştır. **GT** puanlarında lisanslı spor yapma durumlarına göre karşılaştırıldığında anlamlı bir istatistiksel fark bulunamamıştır. Ancak lisanslı spor yapanların ve yapmayanların ortalamalarına bakıldığında ortalamaların yüksek olduğu ve sportmenlik davranışlarının fark olmamasına rağmen yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak branşlara göre sportmenliğin incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. **UDS** ve **UDK** alt boyutu lisanslı spor yapma durumuna göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak spor yapanların lehine istatistiksel anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Saygılı ve diğerlerinin (2015) yaptığı araştırmanın sonucunda, dışadönüklük ve sorumluluk özelliklileri spor yapanların daha iyi olduğu bulunmuştur.³¹ Karafil ve diğerlerinin (2017) lisanslı spor yapmalarına göre BEDSDÖ' deki puanlara bakıldığında toplam puan ve UDS alt boyutunda lisanslı olarak spor yapanların lisanslı olarak spor yapmayanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.³⁸ Tekeli (2017) uygun davranışlar sergileme ve toplam sportmenlik davranışı düzeyinde lisanslı olarak spor yapan katılımcıların daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir.³⁹ Başaran ve diğerlerinin (2017) yaptığı çalışmanın sonucunda aktif spor yapma ile kurallara ve yönetime saygı ve spordaki sorumluluklara bağlılık boyutunda aktif spor yapmayanların lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.⁴⁵ Koç (2017), okul takımlarına katılanların genel olarak sportmenlik düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.⁴¹ Ekinci (2018) kulüp sporcusu olanların pozitif davranış sergileme değerlerinin diğerlerinden anlamlı derecede yüksek olduğunu belirlemiştir.⁴⁷ Sporcuların yarışmalar esnasında, güçleşen durumlarda dahi kurallara sabırla, bilinçli ve tutarlı bir şekilde sadık kalmaları, fırsat eşitliği içinde haksız dezavantajları kabullenmemeyi, rakibin haksız dezavantajlarından yararlanmamayı, rakibini düşman değil, oyunun gerçekleşmesi için kendisi ile eşit haklara sahip birey olarak görmeleri ve değer vermeleri çabalarında gösteren bir felsefi düşünce olduğunu belirtmiştir.¹³ Bu bağlamda lisanslı olarak spor yapanların rakiplerine karşı daha sportmen davranışlar sergilediği düşünülmektedir.

Araştırmanın dördüncü ve beşinci alt problemine ait bulgulara göre ortaokul öğrencilerinin BEDSDÖ puanları **anne eğitim düzeylerine** ve **baba eğitim düzeylerine** göre karşılaştırılmıştır. **GT, UDS** ve **UDK** alt boyut puanları anne eğitim düzeylerine göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ekinci (2018) yaptığı çalışmada anne eğitim düzeyinin sportmenlik davranışını etkilemediğini bulmuştur. ⁴⁷ Tekeli (2017) yaptığı çalışmada anne eğitim düzeyinin sportmenlik davranışını etkilemediğini bulmuştur. ³⁹ Tekeli (2017) yaptığı çalışmada baba eğitim düzeyinin sportmenlik davranışını etkilemediğini bulmuştur. ³⁹ Ekinci (2018) yaptığı çalışmada baba eğitim düzeyinin sportmenlik davranışını etkilemediğini bulmuştur. ⁴⁷ Hacıcaferoğlu ve diğerleri (2015) babanın eğitim düzeyine bağlı olarak öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik davranışlarını hissetme durumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı saptamıştır. ³² Bu bağlamda yapılan bu çalışmalar bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Sportmenlik davranışı, davranış boyutunda ele alındığında organik faktörler, psikolojik faktörler, ortam, geçmiş yaşantı ve deneyimler, beklenti ve tutum davranışı etkileyen faktörler olarak sıralanabilir.¹⁰⁶ Ebeveynlerin eğitim düzeylerinin farklı olması sportmenlik davranışını etkileyen faktörlerden biri olmadığı söylenebilir. Bireyin karşılaştığı ilk sosyal gurup ailedir. Bireyler sosyo-kültürel değerleri ilk olarak aile ortamında öğrenmeye başlar. Çocuklar ebeveynlerinin birçok kişilik özelliklerini, davranış biçimlerini, ahlaki ve kültürel değerlerini taklit ederek öğrenirler. Anne ve babanın çocuğa karşı olan tutumu da kişiliğin oluşumunu önemli ölçüde etkiler. Aile bireyleri deneyimlerini çocuğa farklı yollarla aktardıklarından dolayı her kişilik farklı şekilde ortaya çıkabilir (Fosberg, 1993). ¹¹⁷ Yine burada da anne ve babanın almış oldukları eğitim düzeylerinin farklı olması, sportmenlik davranışını etkilemediği söylenebilir.

Araştırmanın altıncı alt problemine ait bulgulara göre ortaokul öğrencilerinin BEDSDÖ puanları **kardeş sayılarına** göre karşılaştırılmıştır. **GT** puanları ve **UDK** alt boyutu kardeş sayılarına göre karşılaştırıldığında anlamlı bir istatistiksel fark bulunamamıştır. Ancak kardeş sayılarının ortalamalarına bakıldığında ortalamaların yüksek olduğu ve sportmenlik davranışlarının fark olmamasına rağmen yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak ailelerin çocuklar arasında ayrımcılık yapmadan, kardeşleriyle paylaşımcı, işbirlikçi ve kardeşler arasında sağlıklı iletişimlerin olmasını sağlayarak

yetiştirmesinden dolayı olduğu dűřűnűlmektedir. **UDS** alt boyut puanları kardeş sayılarına gűre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. UDS alt boyutunda kardeşi olmayan ve iki kardeşi olan arasında kardeşi olmayanların lehine, bir kardeşi olan ve iki kardeşi olan arasında bir kardeşi olanların lehine istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. UDS alt boyutunda kardeşi olmayan ve iki kardeşi olan arasında kardeşi olmayanların lehine, bir kardeşi olan ve iki kardeşi olan arasında bir kardeşi olanların lehine istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Kardeřler arasındaki bağlantı insanların hayatında űnemli bir yerdedir. Aile ilişkileri çocukların cinsiyetinden doğum sırasından ve kardeş sayılarından etkilenmektedir. Aileler çoğaldıkça ana-baba-ocuk iletişiminde eksilme, fakat çocuklar arasındaki iletişimde yűkselme gűrűlmemektedir. Kardeřlerin mevcudiyeti iř birliği, rekabet ve saldırganlık gibi davranışlar çocukların sosyalleşmesinin meydana getirmektedir. ¹¹⁸ Farklı yař dűnemleri olsa bile ocuk sayısı arttıkça çocuklarda gűrűlen istenmeyen bazı davranışların arttığı ve bunun nedeninin ailelerin çocuklarına yaklaşım tarzlarının, cinsiyet farklılıklarının, çocukların ortamlarını diğer kardeşleri ile paylaşmak zorunda olmaları durumundan kaynaklandığı belirtilmektedir. ¹¹⁹ Bu kardeşler arasındaki yarışmacı, saldırganlık tutumları, kardeş sayıları ve kardeşler arasındaki cinsiyet farklılıkları paylaşımcı olmamalarından dolayı sportmenlik davranışlarını olumsuz etkileyeceği dűřűnűlebilir. Araştırmamızda daha az kardeşi olanların sportmenlik davranışlarının daha yűksek çıkmasının nedeni olarak sűylenbilir.

7. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Sonuçlar

1. Ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışlarının cinsiyet değişkeni açısından GT ve UDK alt boyunda erkeklerin lehine istatistiksel anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,001$).
2. Ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışlarının sınıf düzeyi değişkeni açısından GT ($p<0.001$) ve UDS alt boyutunda 5. ve 6. Sınıfların lehine ($p<0.01$) UDK alt boyutunda 5.sınıfların lehine ($p<0.001$), istatistiksel anlamlı bir fark bulunmuştur.
3. Ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışlarının lisanslı spor yapmaları değişkeni açısından UDS ve UDS alt boyutunda lisanslı spor yapanların lehine istatistiksel anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).
4. Ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışlarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından GT, UDS ve UDK alt boyutlarında istatistiksel anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).
5. Ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışlarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından GT, UDS ve UDK alt boyutlarında istatistiksel anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).
6. Ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışlarının kardeş sayısı değişkeni açısından UDS alt boyutunda kardeşi olmayan ve 1 kardeşi olanların lehine istatistiksel anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$).

Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular ve ilgili literatür ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

1. Beden eğitimi derslerinde erkeklerin sportmenlik davranışına yönelten program ve eğitimler yapılabilir.
2. Ortaöğretim kademlerine yönelik ergenlik süreci öğrencilerin fiziksel, bilişsel ve duyuşsal değişim özellikleri ile ilgili seminerler verilebilir, fair-play zorunlu ya da seçmeli ders olarak müfredata eklenebilir. Okul duvarlarına sportmenlik ile ilgili dikkat çekici afişler hazırlanabilir.
3. Beden eğitimi derslerinde ve okullarda, antrenmanlarda, müsabakalarda, yazılı ve görsel medyada fair-play davranışlarını özendirici programlar ve eğitimler yapılabilir
4. Okul rehberlik servisleri, ergenlik dönemi gelişim özellikleri konusunda ailelere bilgilendirme çalışmaları yapabilir; anne ve babaların sportmenliğe yönelik eğitici seminerler almaları sağlanarak bu konuda aileleri bilinçlendirecek çalışmalara ağırlık verebilir.
5. Benzer araştırmalarda farklı değişkenlerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ile ilişkisi incelenebilir.
6. Araştırmacılara farklı örneklem gruplarında ve daha büyük örneklemlemlerle çalışmalar yapılması tavsiye edilebilir.

8. KAYNAKLAR

1. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı. İlköğretim okulları, lise ve dengi okullar beden eğitimi dersi öğretim programları, Milli Eğitim basımevi, İstanbul, 1988; 275
2. Alpman C. Eğitim bütünlüğü içinde beden eğitim ve çağlar boyu gelişimi. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1972.
3. Petray CK. Organizing physical assessment (Grades K-2): Strategies For The Elementary Physical Education Specialist. Joperd, 1989: 60(6), 57-60.
4. Pehlivan Z. Fair-Play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2004; 2: 49-53.
5. Kılıçgil E. Sosyal çevre- spor ilişkileri. Bağırğan Yayınevi, Ankara, 1998.
6. Hergüner G. Arslan S. Ayan S. İlköğretim 1. kademe beden eğitimi öğretmeni ihtiyacı. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2004; 8: 2-3.
7. Dalkıran O. Tuncel F. Ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi dersinin seçmeli ders olarak işlenmesinin öğrenciler gözüyle değerlendirilmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2007; 5 (1): 37-42.
8. Yorulmaz H. Trakya Üniversitesi Kırkpınar Beden Eğitimi ve Spor Yüksek okulunda okuyan öğrencilerin bazı fiziksel ve biyomotorik özelliklerinin karşılaştırılması, 2005, Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trakya. (Yard. Doç. Dr. İlhan Toksöz)
9. Kotan Ç. Hergüner G. Yaman Ç. İlköğretim okullarında okuyan öğrencilerin spor yapmalarında okul ve aile faktörünün etkisi (Sakarya İl Örneği). Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2009; 3(1): 49-58.
10. Sözen H. Doğan E. Seviye belirleme sınavının ilköğretim öğrencilerinin spor yapma alışkanlığı üzerine etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2010; 5, 135-141.
11. Suveren S. Okul öncesi çocuğunda beden eğitimi ve spor. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1992
12. Yıldırım İ. Fair Play: Kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'ne (27-29 Ekim 2002, Antalya) Sunulan Bildiri.

13. Yıldırım İ. Fair play eğitiminde beden eğitiminin rolü. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2005; 10 (1), 3 - 16.
14. Arıpınar E, Donuk B. Spor yönetimi ve organizasyonlarda etik yaklaşımlar fairplay. Ötüken Neşriyat AŞ. Ankara, 2015.
15. Kayışoğlu N. B, Altınkök M, Temel C, Yüksel Y. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi Karabük ili örneği. International Journal of Social Sciences and Education Research Online, 2015; 1(3)
16. Ertürk S. Eğitimde program geliştirme. Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara. 1972.
17. Arslan R. Beden eğitimi bilgileri, BİMAŞ Mat. Ltd. Şti. Ankara, 1979.
18. Mathey E. This thing called sport, Y. Health Physical 2. Rec, Vol. 40, England:38. 1969.
19. Yıldırım İ. Fair play kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2004; 4(4), 3-16.
20. Senemoğlu N. Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2009.
21. Milli Eğitim Bakanlığı. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Madde 6(1), 2017.
22. Tamer K, Pulur A. Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri. Ada Matbaacılık, Ankara. 2001.
23. Sezen G. Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Fair-play Üzerine Bir Araştırma. 2003, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi Sayfa, Ankara, (Prof. Dr. İbrahim Yıldırım)
24. Efe Z. B, Okullar arası yarışmalara katılan I. ve II. kademe ilköğretim öğrencilerinin fair-play davranışların sergileme sıklıkları. 2006, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
25. Gürpınar B. Basketbol ve futbol hakemlerinin karşılaştıkları sportmenlik dışı davranışlar ve bu davranışların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. 2009, Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara, (Prof. Dr. Özbay Güven).
26. Akandere M, Baştuğ G, Güler E. D. Orta öğretim kurumlarında spora katılımın çocuğun ahlaki gelişimine etkisi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2009; 3(1).

27. Topan A. Ortaöğretim Kurumlarında Okullar Arası Futbol Müsabakalarına Katılan Öğrencilerin Fair-play Anlayışlarının Kulüp Deneyimlerine Göre İncelenmesi. 2011, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sayfa, Ankara, ()
28. Koç Y. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2013; 15-1.
29. Gürpınar B, Kurşun S. Basketbolcuların ve Futbolcuların Sportmenlik Yönelimleri Mediterranean Journal of Humanities III/1, 2013; 171-176.
30. Şebin K, Tozoğlu E, Yılmaz S, Demirel N, Bostancı Ö. Spor yapan üniversite öğrencilerinin fair-play'e ilişkin görüşleri. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2014; 2
31. Saygılı G, Atay E, Eraslan M, Hekim M. Düzenli olarak spor yapan ve yapmayan öğrencilerin kişilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 2015; 23(1): 161-170.
32. Hacıcaferoğlu S, Selçuk M. H, Hacıcaferoğlu, B, Karataş Ö. Ortaokullarda işlenen beden eğitimi ve spor derslerinin, sportmenlik davranışlarına katkısının bazı değişkenler açısından incelenmesi. International Journal of Science Culture And Sport (Intjscs), 2015; 3(4): 557-566.
33. Türkmen M, Varol S. Beden eğitimi ve spor dersinin ortaokul öğrencileri üzerinde sportmenlik davranışı oluşturma etkisinin belirlenmesi:(Bartın il örneği). International Journal Of Contemporary Educational Studies (Intjces). 2015; 1.
34. Gümüş H, Saraçlı S, Karakullukçu Ö.F, Doğanay G, Kurtipek S. Ortaöğretim öğrencilerinde fair-play kavramı. International Journal Of Science Culture And Sport September 2016: 4 (Special Issue 2) Issn: 2148-1148
35. Koç Y. Güllü M. Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi Erzincan Üniversitesi Erzincan, İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Malatyaspormetre, 2017; 15 (1), 19-30
36. Koç Y, Tamer K. A Study on the Sportsmanship Behaviors of Female Students in Physical Education Course According to Different Variables. Journal of Physical Education & Sports Science/Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2016; 10(2).

37. Bozdemir O, Basketbol oynayan farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerin spor ortamındaki empati becerileri ile fair-play davranışları arasındaki ilişki. 2017, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Haziran, (Prof. Dr. İbrahim Yıldırım).
38. Karafil, A.Y, Atay E, Ulaş M, ve Melek C. Spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılması. Celal Bayar Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2017; 12(2), 1-11.
39. Tekeli H. Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinde Sportmenlik Davranışlar Sergileme Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. 2017, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sayfa, Burdur (Doç. Dr. Meriç Eraslan)
40. Koc Y. Relationships between the Physical Education Course Sportsmanship Behaviors with Tendency to Violence and Empathetic Ability. Journal of Education and Learning, 2017; 6(3), 169-180.
41. Koç Y. A Study On The Relationship Between High School Students' Physical Education Course Sportsmanship Behaviors And Their Patience Levels. In M. Gammone, M. A. Icbay, & H. Arslan (Eds.), Recent Developments In Education, 2017; (Pp.191-200).
42. Koc Y. Karabudak A. A. T. The relationship between sportsmanship level of secondary school students and their success regarding the religious culture and knowledge of ethics course. Educational Research and Reviews, 2017; 12(16), 754-761.
43. Koç Y. Seçer E. Spor Bilimleri Alanında Eğitim Gören Üniversite Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışları İle Saygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. 9. International Physical Education and Sports Education Congress, 2017; (19-22 Ekim). Side-Antalya. (Özet Bildiri/Sözlü Sunum).
44. Çalayır Ö, Yıldız N, Yaldız Ö, Çoknaz H. Hokey müsabakalarına katılan sporcuların beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi. İstanbul Üniversitesi, Spor Bilimleri Dergisi. 2017; Cilt (Vol) 7, Sayı (No) 2 1303-1414.
45. Başaran Z, Erdoğan R.B, Körmükçü Y, Adalı H, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin fair-play anlayışlarının incelenmesi. Türkiye Beden Eğitimi Öğretmenleri Derneği Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi (BESAD). 2017; 9(1).

46. Teke E. Sporcuların Kişilik Özelliklerinin Fair-Play Davranışına Etkisinin İncelenmesi. 2018, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sayfa, Muğla (Yrd. Doç. Dr. Ercan Zorba)
47. Ekinci H.B. Ortaokul Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışları İle Başarı Algıları. 2018, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sayfa, Erzincan, (Dr. Öğr. Üyesi Yakup KOÇ)
48. Sharpe T, Brown M, Crider K. The effects of a sportsmanship curriculum intervention on generalized positive social behavior of urban elementary school students. *Journal of Applied Behavior Analysis*. First published: Winter 1995;2 8-401 (3).
49. Miller B. W., Roberts G. C., Ommundsen Y. Effect of motivational climate on sportpersonship among competitive youth male and female football players. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*. 2004; 14(3), 193-202.
50. Tsai E, Fung L. "Sportpersonship in youth basketball and volleyball players". *athletic insight: The Online Journal of Sport Psychology*, 2005; 7 (2), 37-46.
51. Proios M. Relationship between student perceived conduct in physical education settings and "unfair" play. *International Journal of Applied Sports Sciences*, 2011; Vol. 23, No. 2, 421-440.
52. Fidan N. Okulda öğrenme ve öğretme. 3. Baskı, Pegem Akademi, Şubat 2012.
53. Özmen H, Ekiz D. Eğitim bilimlerine giriş 1. Baskı, Temmuz, Pegem Akademi, 2013.
54. Çağlayan A. İlköğretimlerde eğitimde yönetim yönetimde kalite. Bilge Yayınevi, İstanbul, 2002.
55. Harmandar İ.H. Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri. Nobel Yayınevi, Ankara, 2004.
56. Çömlek A. Eğitimde bugünkü durum ve ilköğretimde yeniden yapılanma önerileri, *Eğitim Yönetimi*, 1998: 4, 15.
57. Senemoğlu N. Gelişim ve öğrenme. Gazi Kitabevi, Ankara, 2005.
58. Demirel Ö, Seferoğlu S.S, Yağcı E. Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme. 5. Baskı. Pegem Yayınevi, Ankara. 2004.
59. Özdemir S, Yalın H. İ. Öğretmenlik mesleğine giriş. Nobel Yayınları, Ankara. 1999.

60. Türkmen F. Eğitimin ekonomik ve sosyal faydaları ve Türkiye’ de eğitim ekonomik büyüme ilişkisinin araştırılması. Dpt, Uzmanlık Tezi, Ankara. 2002.
61. Ereş F. Eğitimin sosyal faydaları Türkiye-Avrupa karşılaştırılması. Milli Eğitim Dergisi. 2005; 33: 166.
62. Aras Ö. İlköğretim kurumları ikinci kademedeki öğrenim gören öğrenci ve görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yönelik görüş ve tutumlarının incelenmesi (Kars İli Örneği). 2013, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara. (Yrd. Doç. Dr. Seyfi Savaş).
63. Özyiğit C. Beden eğitimi ve spor öğretmeninin bugünkü eğitim sistemi içindeki yeri ve önemi. I. Eğitim kurumlarında beden eğitimi ve spor sempozyumu, İzmir: Milli Eğitim Basımevi, 1991: 77-82.
64. Hekim M. Çocuk gelişimi ve eğitiminde beden eğitimi derslerinin yeri ve önemi. VII Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi. 28-31 Mayıs Muğla: Muğla Üniversitesi, 2015.
65. Saraçaloğlu A.S. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin demokratik tutumları. Ege Üniversitesi Eğitim Dergisi. 2001; 23-30.
66. Yetim A. Sosyoloji ve spor. Berikan, Ankara, 2015.
67. Alpaslan S. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi öğretmenlerinin sergilediği öğretim davranışlarına ilişkin algıları ve öğrencilerin bu derse karşı geliştirdikleri tutumları. 2008, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bolu. (Yrd. Doç. Dr. Isıl Aktaş)
68. Arabacı H. Okullarda beden eğitimi. Nobel Yayıncılık, 2.Basım, Ankara, 2001
69. Silverman S, Subramaniam PR, Woods AM, Task structures, student practice, and skill in physical education. the journal of educational research, 1998; 91(5), 298-307.
70. Açık M. Beden eğitimi öğretmenin el kitabı. Dünya Basım Evi, Malatya, 1997.
71. Hill G. Motivating students to be active outside of class: a hierarchy for independent physical activity. Joperd: The Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 2009: 80 (1), p.25-30.
72. Pehlivan Z. Ankara merkez ortaöğretim kurumlarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin ders dışı spor faaliyetleri üzerine bir araştırma. 1989, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

73. Akkoyunlu Y. Beden Eğitimi ve Spor. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 1996.
74. Heper E. Spor bilimleri ile ilgili kavramlar ve sporun tarihsel gelişimi. (Editör: Hayri Ertan). Birinci Baskı, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2012.
75. Kale R, Erşen E. Beden eğitimi ve spor bilimine giriş. Nobel Yayıncılık, Ankara, 2003.
76. MEB Ortaöğretim Beden eğitimi ve spor dersi (9, 10, 11, 12 Sınıflar) Öğretim Programı. 2018.
77. Aracı H. Öğretmenler ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi. Nobel Yayıncılık, Ankara, 2001.
78. Haywood KM. Life span motor development. Champaign human kinetics. pub inc. 1989.
79. Selçuk H. Beden eğitimi ve spor uygulamalarında teorik ve temel bilgiler. Nobel Yayınları, Ankara, 2006.
80. Şahin H.M. Beden eğitimi ve sporda temel kavramlar sözlüğü. Gaziantep Spor Kulübü, Spor Eğitim Yayınları, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2002.
81. Erkal M.E, Güven Ö, Ayan D. Sosyolojik açıdan spor, 3. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 1998.
82. Fişek K. 100 soruda Türkiye spor tarihi, 1. Baskı, Gerçek Yayınevi. İstanbul, 1985.
83. Yetim A, Cengiz R. İletişim ve spor, Berkan Yayınevi, Ankara, 2010.
84. Zengin E. Öztaş C. Yerel yönetimler ve spor, İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 2008; 55, 49-78.
85. Fişek K. Devlet politikası ve toplumsal yapıyla ilişkileri açısından dünyada ve Türkiye’de spor yönetimi. Bağrgan Yayım Evi, Ankara, 1998.
86. Osman Nuri Koçtürk, Sporcular için besin ve beslenme. El Kitabı, İstanbul, 1969.
87. Yıldırım İ. Sporda fair play kavramının tarihsel boyutları. Spor Bilimleri II. Ulusal Kongresi Bildirileri. 1992; 3: 174-179.
88. Yıldırım İ. Fair Play eğitiminde beden eğitiminin rolü. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, (Gazi BESBD), 2005; 1: 3-16.
89. Orhun A. Fair play okul sporunda bir eğitim ilkesidir. Spor Bilimleri II. Ulusal Kongresi Bildirileri (20-22 Kasım 1992, Hacettepe Üniversitesi Ankara), Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yay. No. 3, Ankara: Onlar Ajans, 1992; S. 186-188

90. Gökçe A. Sporda erdemlik: fair play. Türk-Alman Kültür Diyalogunda Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar. İstanbul: Maya 1991.
91. Şahin M. Spor ahlakı ve sorunları. Evrensel Basın Yayın, İstanbul, 1998.
92. Erdemli A. İnsan, spor ve olimpizm. Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1996
93. Esentürk O.K, Koç Y. Beden eğitimi öğretmenlerinin sportmenlik kavramına ilişkin görüşleri. 14th International Sport Sciences Congress. (01-04 Kasım), Antalya/Türkiye, 2016.
94. Edgar A. Sports ethic. Encyclopedia Of Applied Ethics. 1998; 4: p. 207-223
95. Duran N. kültür uygarlık ve spor. 1. Baskı. Hatay'a Hizmet Vakfı Yayını, Antalya, 2003.
96. Green, T. Gabbard C. Do we need sportsmanship education in secondary school athletics, Physical Educator. 00318981. 56(2). Academic Search Complete, 1999.
97. Koç Y. Beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı kazandırmaya yönelik uygulama önerisi: Küçüklerin oyununda centilmenliğin yapılandırılması (Kocay) Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2017; 19(2).
98. Yapan H.T. Spor ahlakı. Merkez Ofset, Gaziantep, 2007.
99. Gessmann R. Fair Play – Eine wichtige erziehungsaufgabe und ihre umsetzung im sportunterricht. fairness und fair play, hrsg.: Volker Gerhardt; Manfred Laemmer, 1. Aufl., Sankt Augustin: Academia-Verlag, 1995, 138-155
100. Kulaksızoğlu A. Ergenlik psikolojisi. Büyük Fikir Kitapları Dizisi: 100, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1998.
101. Luther D, Hotz, A. "Fairness Im Sport-Lernen Furs Leben?", Leibesübungen - Leibeserziehung, 1994: 48, 5: 4-8.
102. Kaehler, R.: "Erziehung zur fairness im sportunterricht. teil 111: Der Schiedsrichter – Das Praktische Beispiel Fairness Konkret Zu Vermitteln", Sportunterricht, 1991; 10: 153-160.
103. Selçuk Z. Eğitim psikolojisi.19. Basım. Nobel Yayın, Ankara, 2010.
104. Lashley C. Lee-Ross D. Diversity management in organization. organization behaviour for leisure services. burlington: Published By Elsevier Ltd. Chapter 2003: 11, 203-218.

105. Psikoloji Davranış Bilimi ve Çeşitleri Nedir
<http://cengizdamar.blogcu.com/psikoloji-davranis-bilimi-ve-cesitleri-nedir/10185159> Erişim Tarihi: 27 Ağustos 2018
106. Davranışı Etkileyen Faktörler, <http://www.wikisitesi.com/davranisi-etkileyen-faktorler-psikoloji.html> Erişim Tarihi: 27 Ağustos 2018
107. Öztürk M. Öğretim programının uygulayışı olarak öğretmen. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri, Çukurova Üniversitesi Basımevi, Adana, 2005: 162-164.
108. Akar İ. Sınıf yönetimi. Pegem A Yayıncılık, Ankara. 2006: p. 104-10S.
109. Aksoy N. Sınıf yönetimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005: 15.
110. Erden M. Eğitim psikolojisi. Arkadaş Yayınları, Ankara, 1995: 251.
111. Erden M. Öğretmenlik mesleğine giriş. Alkım Yayıncılık, İstanbul, 1998: s. 44-47.
112. Fidan N. Okulda öğrenme ve öğrenme. Kadioğlu Matbaası, Ankara. 1998: 60.
113. Başar H. Sınıf yönetimi. M.E. Basımevi, İstanbul, 1999: 14.
114. Gündüz Y, Öğretmenlerin Sınıf Yönetimindeki Yeterlilikleri. 2001, Yıldız Teknik Üniversitesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 8.
115. Bjorkqvist, K. Sex differences in physical, verbal and indirect aggression: A review of recent research. Sex Roles, 1994; 30(3/4), 177-188.
116. Elkind D. Ergenlikte ben – merkezlilik. Çeviren: Meral Çileli. Onur B. (Editör). Ergenlik Psikolojisi Ankara: Hacettepe. Taş Kitapçılık. 1987: ss. 189 – 197.
117. Fosberg, M. Childhood affects office politics. Personel Journal, 1993: 123, 8.
118. Ogelman G. H, Sarıkaya E. H. 5-6 Yaş Çocukların Sosyal Beceri, Akran İlişkileri ve Okula Uyum Düzeyleri İle Kardeş Değişkenleri Arasındaki İlişkiler. Akademik Bakış Dergisi, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi. 2014; (41).
119. Olcay, O. Bazı kişisel ve ailesel değişkenlere göre okulöncesi dönemdeki çocukların sosyal yetenekleri ve problem davranışlarının analizi. 2008. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

Ek-1. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyun. Size en uygun olan seçeneği işaretleyin.

Cinsiyetiniz : Kız ( ) Erkek ( )

Sınıfınız : 5. Sınıf ( ) 6. Sınıf ( ) 7. Sınıf ( ) 8. Sınıf ( )

Okul sporlarında lisanslı olarak yarışıyor musunuz?

Evet Hayır

ANNE EĞİTİM DURUMU / Annenizin eğitim durumunu işaretleyin.

- İlkokul ve Altı
- Ortaokul Mezunu
- Lise Mezunu
- Üniversite ve Üstü

BABA EĞİTİM DURUMU / Babanızın eğitim durumunu işaretleyin.

- İlkokul ve Altı
- Ortaokul Mezunu
- Lise Mezunu
- Üniversite ve Üstü

KARDEŞ SAYISI / Sizden küçük veya büyük kaç kardeşe sahip olduğunuzu işaretleyin.

- Kardeşim Yok
- 1 Kardeşim var
- 2 Kardeşim var
- 3 ve üzeri kardeşim var

Ek-2. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği

“BEDEN EĞİTİMİ DERSİ SPORTMENLİK DAVRANIŞI ÖLÇEĞİ”

AÇIKLAMA

Sevgili öğrenciler aşağıda beden eğitimi derslerindeki muhtemel durumlarla ilgili cümlelere yer verilmiştir. Her cümleyi dikkatlice okuyunuz. **Sizin** o davranışı hangi sıklıkla gerçekleştirdiğinizi cümlenin karşısındaki kutucuğu yuvarlak içine alarak işaretleyiniz. **Cevap verirken sadece beden eğitimi derslerini göz önünde bulundurunuz.** Cevap seçenekleri arasında doğru ya da yanlış cevap yoktur. Anket sonuçları sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Cevaplarınız saklı tutulacaktır. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Esra YILMAZ- PROF. DR. Hakkı ÇOKNAZ

BEDEN EĞİTİMİ DERSİ SPORTMENLİK DAVRANIŞI ÖLÇEĞİ		Her Zaman	Çok Sık	Ara Sıra	Nadiren	Hiçbir Zaman
Beden eğitimi dersinde ...						
1	oyunda rakibim düşerse kalkmasına yardım ederim.	5	4	3	2	1
2	oyunun sonunda yenilen arkadaşlarımın fazla üzülmemesi için onları rahatlatırım.	5	4	3	2	1
3	oyun esnasında rakibin dikkatini bozmak için değişik sesler çıkarırım.	5	4	3	2	1
4	heyecanlanıp oyun kuralına uymadığımda rakibimden özür dilerim.	5	4	3	2	1
5	benden topu kurallara uygun olarak almayan rakibimden ben de topu aynı şekilde almaya çalışırım.	5	4	3	2	1
6	oyunda, rakibimi durdurmak için sakatlamayı göze alıp faul yaparım.	5	4	3	2	1
7	yenildiğim zaman rakip kim olursa olsun onu tebrik ederim.	5	4	3	2	1
8	takım arkadaşım başarısız hareket yaptığımda ona tepki gösteririm.	5	4	3	2	1
9	eğer rakibimin haksız yere cezalandırıldığını görürsem, durumu düzeltmeye çalışırım.	5	4	3	2	1
10	oyunda öndeysem, vakit geçirmek için topu sahanın ya da bahçenin dışına atarım.	5	4	3	2	1
11	oyun arasında rakibimle içeceğimi veya yiyeceğimi bölüşürüm.	5	4	3	2	1
12	öğretmenim olmasa bile öğretmenimin görevlendirdiği kişinin kararlarına saygı duyarım.	5	4	3	2	1
13	rakip takımda bir oyuncu başarısız hareket yaptığımda onunla dalga geçerim.	5	4	3	2	1
14	topu olmayan arkadaşımın topumu paylaşıyorum.	5	4	3	2	1
15	yendiğim zaman karşı takım oyuncusuyla dalga geçerim.	5	4	3	2	1
16	bir rakip incindiğinde, oyuncunun yardım alabilmesi için oyunun durdurulmasını isterim.	5	4	3	2	1
17	sinirlenince kimse görmeden bana yakın olan rakibimin ayağına tekme atarım ya da saçını çekerim.	5	4	3	2	1
18	yenildiğim zaman başarısız olan takım arkadaşlarımı suçlarım.	5	4	3	2	1
19	kazansam da kaybetsem de oyundan sonra rakip takım oyuncusu ile el sıkışıyorum.	5	4	3	2	1
20	kazanmak için gerekirse hile yaparım.	5	4	3	2	1
21	rakibim güzel hareketler yaptığımda onu güzel sözlerimle veya elimle tebrik ederim.	5	4	3	2	1
22	rakibimin gözünü korkutmak için topa sert müdahale ederim.	5	4	3	2	1

Ek-3. Araştırma İzni

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Sayı :73838202/605.01/
Konu :Araştırma İzni-Esra YILMAZ

BED.EĞT.SP.R.E.A.B.D

Enstitümüz Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Esra YILMAZ' ın, "Ortaokul Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Açısından Sportmenlik Davranışı ve Akran Zorbalığı Düzeylerinin İncelenmesi (Düzce İl Örneği)" başlıklı araştırmasına ait 2017/2018 eğitim öğretim dönemi için izin isteğinin uygun görüldüğü ile ilgili Düzce İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün yazısı ektedir.

Bulgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Doç.Dr. Şengül CANGÜR
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü V.

EK :
Yazı (7 Sayfa)

<http://yln.duzece.edu.tr/e-iletisim-konulari/bilgi/duzenleme.aspx>

BARKOD NO: *BEASLUONK*

Konuralp Yerleşke Merkezi/DÜZCE 81620

Tel: (0380) 542 11 30

E Posta: r.olsu@duzce.edu.tr

Faks: (0380) 542 11 31

Elektronik E-iletisim: yln@duzce.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için İtilbat: Burcu Erkaya Dağtan

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı :57909333/302.08.01/
Konu :Eğitim Amaçlı İzin isteği

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Esra YILMAZ' ın Ortaokul Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Açısından Sportmenlik Davranışı ve Akran Zorbalığı Düzeylerinin İncelenmesi (Düzce İl Örneği) başlıklı araştırmasına ait izin isteği ile ilgili Düzce İl Millî Eğitim Müdürlüğü yazısı ektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. İlhan GENÇ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK :
1 Adet Düzce İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yazısı

<http://eby.duzce.edu.tr/emision-Dormlu/BolgeDoculuma.aspx>

BARKOD NO: "SEKALUBES"

Konuralp Yerleşkesi Konuralp/DÜZCE 81600

Ayrıntılı bilgi için Hibe: Ayşın Özcan

Tel : 0(380) 542 1118

Faks: 0(380) 542 1119

E-Posta :

Elektronik a|j|www.ogrenciler.duzce.edu.tr

ogrenciler@duzce.edu.tr

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Sayı :84599348/302.14.01/
Konu :Tez Başlığı Değişikliği Öneri-Esra
YILMAZ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi :26/01/2018 tarihli, 6168 sayılı ve Tez Öneri Formu konulu yazı

Anabilim Dalımız yüksek lisans öğrencilerinden 11880138752 no.lu Esra YILMAZ'ın mevcut tezinin başlığının "*Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi*" "*Investigation of Physical Education Course Sportmen Behavior of Middle School Students (Düzce City Example)*olarak değişiminin teklifimizin Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği 8.maddesi ilgili bendleri uyarınca Enstitü Yönetim Kuruluna arz edilebilmesi hususunda;
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

E - imzalıdır.

Prof.Dr. Hakkı ÇOKNAZ
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Başkanı
Vekili

EKLER :

- 1- Form-8 Tez Konusu Başlığı Değişiklik Formu
- 2- Form-1 Yüksek Lisans Tez Öneri Formu

10/07/2018 Mem. V.

: S.ÇAKICIER

<http://sbs.duzce.edu.tr/emission-Dorumla/Rolce/Dorumlma.aspx>

BARCODE NO: "BELC49132"

Konuralp Yerleşkesi 81620 Merkez DÜZCE

Ayrıntılı bilgi için Hıbat: Seval Çakıcıer (Derhan Bayar Vekâletıyla)

Tel : 0380 542 11 30

Faks: 0380 542 11 31

E-Posta: : sbe@duzce.edu.tr

Elektronik : sbe@www.sbe.duzce.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek-4. Düzce Valilik Oluru ve Ekleri

Evrak Tarih ve Sayısı: 20/04/2018-12165

T.C.
DÜZCE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 10240236-605.01-E.7880462
Konu : Araştırma İzni

18.04.2018

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı
Konuralp Yerleşkesi 81600/DÜZCE

- İlgi : a) 22/08/2017 tarihli ve 35558626-10.06.01-E.12607291 sayılı (2017/25) Genelge.
b) Düzce Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 26/03/2018 tarihli ve E.5829 sayılı yazısı.
c) 18/04/2018 tarihli ve E. 7864301 sayılı Valilik Oluru.

Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Beden Eğitim ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Esra YILMAZ'ın ilgi (b) yazı ekinde bulunan "**Ortaokul Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Açısından Sportmenlik Davranışı ve Akran Zorbalığı Düzeylerinin İncelenmesi (Düzce İl Örneği)**" konulu araştırmasına veri sağlamak amacıyla ilimiz merkezinde bulunan 10 okuldaki 5,6,7 ve 8. sınıf öğrencilerine uygulamaya yönelik **2017/2018 eğitim öğretim dönemi** için izin talebinin uygun görüldüğüne dair, ilgi (c) makam onayı ekte gönderilmiş olup, **2018/2019 eğitim öğretim yılları** içinde araştırmaya devam edilmek istendiğinden izin süresi uzatma işlemleri yapılmak zorundadır.

Bilgi ve gereğini arz ederim.

Murat YİĞİT
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: Valilik Oluru ve Ekleri (4 sayfa)

Öğrenci Elektronik İmza

19 NİSAN 2018

Hikmet ALTINIŞIK
V.H.K.I.

Adres: Valilik Kaşağı D Blok Merkez/DÜZCE
Elektronik Ağı: duzce.meb.gov.tr
e-posta: iznizad@11@meb.gov.tr

İlgi için: Meryem İRFANOĞLU
Tel: 0 (380) 524 15 80/1622
Faks: 0 (380) 524 15 83

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evrakizleme.meb.gov.tr> adresinden 88d9-b7b4-36bf-9129-2092 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
DÜZCE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 10240236-20-E.7864301
Konu : Araştırma İzni

18/04/2018

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) 22/08/2017 tarihli ve 35558626-10.06.01-E.12607291 sayılı (2017/25) Genelge.
b) Düzce Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 26/03/2018 tarihli ve E.5829 sayılı yazısı.
c) 09/04/2018 tarihli ve E.7218607 sayılı Valilik Oluru.

Valilik Makamının 09/04/2018 tarih ve E.72118607 Olurunda sınıf bilgisi 5.6.7 ve 8. sınıf yazılması gerekirken sehven 5.ve 8. sınıf yazıldığından ilgi(c) Valilik Olurunun iptal edilerek;

Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Beden Eğitim ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Esra YILMAZ'ın ilgi (b) yazı ekinde bulunan "Ortaokul Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Açısından Sportmenlik Davranışı ve Akran Zorbalığı Düzeylerinin İncelenmesi (Düzce İl Örneği" konulu tezi kapsamında ilimiz merkezinde bulunan ekte adı geçen 10 okuldaki 5,6,7 ve 8. sınıf öğrencilerine uygulamak istemektedir.

Uygulamaya yönelik izin talebi, ilgi (a) Genelge'de belirtilen esaslar doğrultusunda incelenmiştir. Söz konusu araştırmanın eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde, gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanması ve uygulamalarda sadece ekte bulunan mühürlü formun kullanılması şartı ile yürütülmesi Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde O urlarınıza arz ederim.

Murat YİĞİT
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
18/04/2018

Adem KELEŞ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Mühürlü Form (3 sayfa)
2-Komisyon Kararı (1 sayfa)

Adres: Valilik Konağı D Blok Merkez/DÜZCE
Elektronik Ağ: duzce.meb.gov.tr
e-posta: istatistik81@meb.gov.tr

Bilgi için: Müzeyyen İRFANOĞLU
Tel: 0 (380) 524 13 80/1622
Faks: 0 (380) 524 13 83

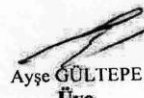
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden d620-e44f-3db2-930b-143c kodu ile teyit edilebilir.

İ.C.
DÜZCE VALİLİĞİ
Düzce İli Millî Eğitim Müdürlüğü
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Esra YILMAZ
Kurumu / Üniversitesi	Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor A.B.D.
Araştırma yapılacak iller	Düzce
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Ortaokul öğrencilerine yönelik
Araştırmanın konusu	'Ortaokul Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Açısından Sportmenlik Davranışı ve Akran Zorbalığı Düzeylerinin İncelenmesi; DÜZCE İli Örneği'
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma önerisi	Araştırma önerisi Mustafa Kemal Ortaokulu, Hürriyet Ortaokulu, Toki Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu, Beyköy Ortaokulu, Bilgi Ortaokulu, Azmimilli Ortaokulu, Gazi Mustafa Kemal Ortaokulu, Namık Kemal Ortaokulu, Aziziye Ortaokulu, İsmetpaşa Ortaokulunda 5-8.sınıf öğrencilerine yönelik her kademedeki 500'ün üzerinde, toplam 1500-2000 öğrenciyle 'Ortaokul Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Açısından Sportmenlik Davranışı ve Akran Zorbalığı Düzeylerinin İncelenmesi; DÜZCE İli Örneği' konusundaki çalışma belirlenen takvime göre yapılmak istenmektedir.
Veri toplama araçları	Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği ve Akran Zorbalığı Ölçeği
Görüş istenilecek Birim/Birimler	Yok
İletişim Bilgileri	Var
Yükümlülükler	Araştırmacı; *Uygulama veya çalışma takviminde değişiklikleri bildirmeye, * Araştırmayı araştırma çalışma takviminde belirtilen süre içerisinde teslim etmek, * Yapılan araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içinde, Bakanlıktan izin alanlar EARGED Başkanlığına, İl'de izin alanlar millî eğitim müdürlüğüne araştırmanın iki örneğini CD'ye kayıtlı olarak vermeyi taahhüt eder (EK-1)
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Araştırma önerisi Mustafa Kemal Ortaokulu, Hürriyet Ortaokulu, Toki Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu, Beyköy Ortaokulu, Bilgi Ortaokulu, Azmimilli Ortaokulu, Gazi Mustafa Kemal Ortaokulu, Namık Kemal Ortaokulu, Aziziye Ortaokulu, İsmetpaşa Ortaokulunda 5-8.sınıf öğrencilerine yönelik her kademedeki 500'ün üzerinde, toplam 1500-2000 öğrenciyle 'Ortaokul Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Açısından Sportmenlik Davranışı ve Akran Zorbalığı Düzeylerinin İncelenmesi; DÜZCE İli Örneği' konusundaki çalışma belirlenen takvime göre yapılmak istenmektedir. Araştırmanın; Millî Eğitim Bakanlığı'nın Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 2017/25 nolu Genelgesi doğrultusunda 2017/2018 eğitim öğretim döneminde uygulanmasında sakınca bulunmamaktadır. Aynı genelgenin 4. Maddesine göre 2018/2019 eğitim öğretim yılında da araştırmaya devam edilmek istendiğinden izin süresi uzatma işlemleri yapılmak zorundadır.	
Komisyon kararı	Araştırma izni verilmesine oybirliği ile karar verilmiştir.
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı:	Muhalif üye bulunmamaktadır.

Kadriye ÇİÇEK
Üye

KOMİSYON

Ayşe GÜLTEPE
Üye

06/04/2018
Komisyon Başkanı
Ayşe GÜLTEPE
Şube Müdürü

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Esra YILMAZ
Doğum Yeri ve Tarihi : 16.07.1993/DÜZCE
Lisans Öğrenimi : Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

İŞ DENEYİMİ

Projeler:

Farklı Puan Türüne Göre Öğretmenlik Bölümlerine Yerleştirilen Öğretmen Adaylarının Genel Öz-Yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması. Bolu/2014

Belgeler:

1.Kademe Voleybol Antrenörlüğü Türkiye Voleybol Federasyonu - 07.2014
Pilates Matwork Eğitmenlik Sertifikası Uluslararası Pilates Federasyonu 20-24/06/2016

Pilates Reformer 1 Eğitmenlik Sertifikası Uluslararası Pilates Federasyonu 25-26/06/2016

Yabancı Diller - İngilizce Kursu Bitirme Sertifikası - İngilizce Kursu Bitirme Sertifikası American English - 06.2012

Roadshow Voleybol Türkiye Voleybol Federasyonu 1-2 Ağustos 2014

Rüzgar Sörfü-Katamaran-Kano-Okçuluk-Dağ Bisikleti Aqua Fantasy Otel/Kuşadası 05-09 Haziran 2012

9.Türkiye Koç Fest Üniversite Spor Oyunları Anadolu Üniversitesi/Eskişehir 11-17 Mayıs 2012

7. Ulusal Spor Bilimleri Öğrenci Kongresi Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi 15-17 Mayıs 2014

10. Türkiye Koç Fest Üniversite Spor Oyunları Çukurova Üniversitesi/Adana 6-12 Mayıs 2013

Çalıştığı Kurum: 2015-2019 Düzce Özel Kültür Eğitim Ortaokulu

İLETİŞİM

E-Posta: yilmaazesraa@gmail.com

Tarih: 03/10/2019